

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-  
NYOMDA-VÁLLALATA,  
ahova a lap szétküldésére vonat-  
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.  
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.  
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-  
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-  
UTCA 9. SZÁM,  
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-  
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-  
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

## SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-  
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-  
kiállításon kitüntetve.

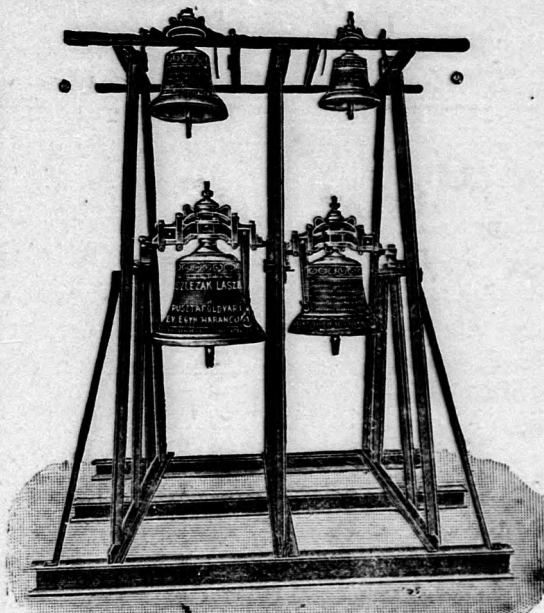
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujjonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határoztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabb öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendre, tiszadadai, zádorházi, orosházi, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés  
és haranglábgyár



Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

## Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitelben, sok évi jótállással a

**Villamosóra- és toronyóragyár**

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses toronyórási. Több aranyéremmel kitüntetett. Költségvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

## Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és uri divat-cikkek, menyasszonyi kelengye, uri és női fehérneműek, gyermekruha, szőnyeg, függöny, magyar háziipari cikkek nagy áruháza.

## Legujabb theologiai ujdonságok.

### Beszédek és imák háborui alkalmakra.

2-ik kötet.

Összeállította:

**Dr. Lencz Géza.**

Ára 5 korona. Portó 20 fillér.

### Bibliai elmélkedések vallásos estélyekre.

Irta:

**Uray Sándor.**

Ára 2 korona. Portó 10 fillér.

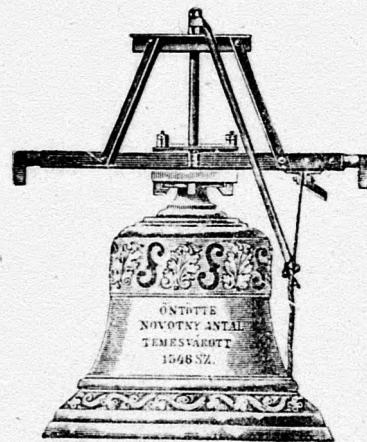
Kaphatók:

**Hegedüs és Sándor**  
protestáns irodalmi könyvkiadó-hivatalában,  
Debrecen.



## NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár  
Temesvár, Gyárváros.



Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlynkasztott

### harangjait

melyek felsőrészükön a hegedüéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak - Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagyéremmel kitüntetve.



## A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

# NEUMANN M.



cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél  
**Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.**

\* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. \*

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-  
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-  
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-  
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-  
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-  
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-  
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

## Szeretsz-é engemet?

(Egyházi beszéd háborús időben.)

Alapige: János XXI. 15—17.

Galileában óhajtott az Idvezítő találkozni fel-  
támadása után először tanítványaival. Elmentek  
azért azok oda. Köztük volt Péter is.

Amint megérkeztek e csodaszép vidékre,  
amint viszontlátták a bort, búzát, olajat bőven  
termő gazdag földeket, a fehér juhnyajak-fedte buja  
legelőket, a törekvő nép lakta falucskákat, a halász-  
bárkakkal borított galileai tengert: Péternek ön-  
kéntelenül is eszébe jutottak az itt eltöltött boldog  
gyermek évei; eszébe félbehagyott halászmestersége  
az előtte hullámzó tengeren, melynek viharos  
hullámaival sokat viaskodott egykor. Nagyon sze-  
rette Péter e boldog vidéket; hiszen szülötte földje  
volt az neki.

Míg csendes gyönyörűséggel merengett lelke  
az ismerős tájakon, lassanként más emlékek is  
benépesedtek azok. Az utóbbi feledhetetlen három  
év csodás emlékeivel. Ott zöldelt előtte a hegy,  
amelyen a Mester örökszép beszédjeit szölte a  
lábainál letelepedett nagy sokaságnak. Előtte hul-  
lámzott a tenger vize, melyen egykoron csodás  
biztonsággal jártak az Idvezítő lábai. Nem messze  
fehérlettek Bethsaida falu apró házai, ahol oly  
sok csapástól sújtottat gyógyított meg az Úr.  
Bármerre tekintett, körülötte minden a közelmúlt  
időknek isteni jóságtól és gyengéd szeretettől  
megszentelt, boldog napjait juttatta eszébe...

... És most mindennek vége van. Reá nézve  
olyan rettenetesen nyomorúttul vége!

E melabús emlékek rajai úgy megülték lelkét,  
hogy valahogyan szét kellett őket üzni. Régi  
mesterségükkel próbálnak szerencsét a tanítványok.  
Csónakba ülnek és vízbe vetik a halászhálókat.  
Azonban egész éjjel át hiába fáradtak.

A derengő hajnal ködös homályán át ekkor

egy hang szól feljükk a part felől; azt tanácsolja  
nekiek, hogy vessék hálójukat jobbfelől a vízbe.  
Amint szót fogadnak az ismeretlen jóakarónak,  
hamarosan oly gazdag zsákmány lett az ered-  
ménye, aminőhöz hasonlóra csak még egyre em-  
lékeztek. Bámulattól elfogódott hangon sugta ek-  
kor János Péternek: ez a Mester! Mint egy mély  
álomtól riadva fel Péter e szavakra, hirtelen félre-  
dob mindent, egy pillanatra elfelejtette a főpap  
házát, a hideg éjszakát, az udvaron lobogó tüzet,  
a durva katonákat, a kérdezősködő szolgálót, a  
kakas kukorékolást, a Mester veséig ható méla-  
bús tekintetét... és régi hevességével siet üdvö-  
zölni Mesterét.

És még sem ő lett az első üdvözlő. Útközben  
hirtelen megbénította szándékát valami bús gon-  
dolat. Kicsoda ő most? ... Mi joga siet Meste-  
réhez olyan buzgalommal? ... Jobb, ha sorára  
vár! ... És hátul marad. Bogozza a hálót, szám-  
lálja a zsákmányt. Erre való ő csak, másra már  
nem méltó... És e leverő, fájdalmas gondolatra  
nehéz könnyecsek gördülnek végig bús ábrázatán.

Az Idvezítő sem szólt hozzá még. Elköltik  
a rögtönzött reggelit ott a morajló tenger partján,  
anélkül, hogy Krisztus Péterhez szólana. Pedig  
igazi megváltás volna elgyötört, porba sújtott  
lelkének, ha megszólítaná. És a Mester meg is  
szólítja. Nem az ismeretes Péter néven. Keserű  
gúnyolódás volna a „köszikla“ elnevezés most  
neki. Más néven, végtelenül gyöngéd figyelemmel  
olyan bizalmas néven szól hozzá, mint aminőn  
szólították őt valamikor azok, akik nagyon sze-  
rették, a szülei, a rokonai: „Simon. Jónának  
fia!“ ... Milyen végtelenül jól eshetek ezek a  
szavak annak a meggyötört lelkű apostolnak!  
Mennyi isteni jóság, végtelenül gyöngéd szeretet  
volt ebben a megszólításban! Csak az emberi  
belső ismerő Idvezítő lehetett erre képes. Az az  
Idvezítő, aki még botlásaiban is oly kimondha-  
tatlannal tudta szeretni az emberi lelket.

Nem szemrehányást teszen ezután neki, nem metszi lelkét éles késsel mégjobban: ugye hogy megmondtam! Nem hitigazságokat, nem életből-csességeket kérdez tőle. Mindezek másod sorban fontosak. A legfőbb kérdés az: „*Szeretsz-é engem?*“ Tudta nagyon jól az Idvezítő, hogy ahol igaz szeretet van, ott minden jól van.

Máskor hogy pattant volna fel Péter az ilyen kérdésre, hogy esküdte volna lelke lángoló hevéllel, hogyha az egész világ elhagyá is a Mestert, ő sohasem. Most csak búsan hallgat. Lelkét lenyűgözve tartja az a kínzó gondolat, hogy amíg a többiek csak elhagyták a Mestert, ő esküdözések közt meg is tagadta. Önbizalma teljesen eltűnt. Nem állítja már, hogy ő a legerősebb; érzi, hogy a gyengék közt is legutolsó. Búsan emeli Mestérére szeméit s csak annyit felel: „*Uram, te tudod, hogy szerellek tégedet!*“ Minden körülmény ugyan mást bizonyít. Senki sem hinné ezt el, de Te ismered a szívek titkait, Te tudod.

És Jézus tudta is. Ismerte Ő jól azt a lobbanékony természetű, s e miatt sokat botló, de mérhetlenül sok nemes tulajdonsággal bíró embert. Teljes bizodalommal mondja ezért neki: „*Legeltesd az én bárányaimat!*“ Éppen olyan gyarló teremtetek azok, mint te magad. Ismered már őket a saját tapasztalatodból; szeretettel vigyázz azért reájuk.

Péter erre nem felel semmit. Erőtelen, csüggeteg, búbanatos a lelke. Hogy e búskomorságból kigyógyítsa legkedvesebb tanítványát Jézus, újra megismétli előbbi kérdését. Mintha csak azt akarná vele mondani, ha igazán szeretsz, ahogy állítod, akkor miért e fájdalmas csüggedés, e tétlen sopánkodás, ez a megölő bánat továbbra is?! Ha szeretsz, úgy minden rendben van. Eredj derült lélekkel dicsőséges hivatásod útján. Legeltesd az ént bárányaimat az evangéliom lelkét örvendeztető mezőin. Amikor aztán harmadszor is megismétli Jézus kérdését, Péter lelkéből már oszladozik a búbanatos borulat, napsugár tör át annak megszakadt fellegén és újra a régi heves, lelkes hangon felel: „*Uram, Te mindeneket tudsz, Te tudod, hogy szerellek tégedet.*“

Ezt akarta a Mester. Vissza akarta adni ezt a becses lelket önmagának, embertársainak, nagy

élethivatásának. Háromszori gyöngéd kérdésével elérte ezt a csudát. Péter ismét a régi, élénk, lelkes apostol lett.

\* \* \*

És itt be is fejezhetnők fejtegetéseinket. Egy megkapó, csodás isteni cselekedetnek voltunk tanúi. Láttuk, mennyi gonddal gyógyította meg az isteni kegyelem az élet nagy harcában kapott lelki sebeket. De mintha felénk is hangzanék egy magasztos biztatás: eredsz és te is akképen cselekedjél!...

E súlyosan megpróbáló, korszakos időkben úgy tetszik én nekem, mintha elszakadt szereteteink, a mesze vérmezőkön küzdő gyermekeitek, hitveseitek, atyáitok egy pillanatra most megjelenének előttetek, a rég nem látott, kedves helyeket bejárnák. És megkérdeznének benneteket, itthonhagyott szeretteiket. Idvezítő Urunk példája nyomán nem azt kérdeznék titóletek: nyereség-é, avagy veszteség ért benneteket hat hónap óta, hanem azt kérdeznék: szeretsz-é engemet? A távollét, az idő nem halványította-é el azt szívetekben? És én tudom, mit felelne vissza szívetek: csak erősebb, csak mélyebb lesz irántatok érzett szeretetünk. Mennél többet búslakodunk, imádkozunk, fráradozunk érettetek itthon, annál becsesebbek, drágábbak lesztek minékünk. Minden hulló könnycsepp egy-egy erős láncszem, mely hozzátok fűzi szíveinket, otthont, hazát, Istent védő, vért, éltet áldozni kész szeretteink!

Azok pedig azt kötik a lelketekre: Legeltesétek a mi báránykáinkat! Vigyázzatok családjaitokra, gyermekeitekre, tápláljátok, neveljétek, szeressétek őket test és lélek szerint a nagy viszontlátás örömnepéig. Ne búslakodjatok, ne csüggedeztetek, e nehéz idők meg ne emésszenek benneteket egészen, hanem vegyetek új erőt, új bátorságot Istentől.

De úgy tetszik nekem, hogy összes honmaradtjainkhoz is szólnak vitéz harcosaink. Ugyanazt kérdezik tőlünk is. Igazán szeretik-é őket? Nem csak szóval, hanem tettel is. Legeltesék hát a bárányaikat. Tehetetlen, kenyérkereső nélkül maradt öreg szülők, kicsiny gyermekek, oltalom, segítség nélkül levő bús hitvesek szóla-

Költségvetést díjmentesen készít.

**BARTHA ISTVÁN**

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

**kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.**

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. ♦♦♦♦ Telefon 7-85.

nak felétek; vigasztalásért, segítségért, oltalomért fordulnak hozzátok. — Vigyázatok rájuk krisztusi igaz szeretettel. A segedelmet tőlük ne sajnáljátok, hiszen értetek is küzdenek azoknak elszakadt szeretteik. Így lesztek méltók a küzdőkhöz, méltók Krisztusunkhoz, kihez hasonlóan cselekesztek. Ámen.

**Bokor Sándor,**  
ref. lelkész.

## Új év, új élet.

Sok minden érték veszendőbe ment a nagy világháborúban. Sok képzelt erősség ledőlt, sok minden dolog másként ütött ki, amint azt előre képzeltük; a magyar református egyház híveiben, a magyar református egyházban foglalt magyarságban azonban nem esalódott meg senki.

A magyar református egyház és nép megtalálta a maga régi lelkét és felvette a maga igazi szerepét. A mi lelkünkhöz a haza volt forrva eleitől kezdve. A Boeskaí, Bethlen s a Rákóczi nagy harcain ezért vérezünk s a vallásszabadságnak pajzsra tétele csak következménye volt az állam lételéért, az ország alkotmányos szabadságáért folytatott küzdelemnek.

Most is mi ismertük fel legjobban a veszedelmes helyzetet s most is mi sorakoztunk elsőnek és csaknem tüntetőleg a trón és az állam védelmére.

E honban nincs közömbös magyar pap, itt mindnyájan egyek vagyunk a haza iránti szeretetben. De még ebben a szent megegyezésben is előljárnak a református papok, akik míg egyfelől magok úgyszólván testületileg odaállottak a hon védelmére, másfelől fiaikat is odaállították a csatasorba.

A debreceni theologus ifjak hadbávonulása, a tiszántúli református káplánoknak betegápoló-, vonatkísérő légióba való tömörülése, a református papi családok fiai közül elesett hősök nagy száma fenhangon hirdetik, miszerint, dacára annak, hogy régi tömör soraink

megfogyatkoztak és az ellenséges hatások folytán a protestantizmus kisebbséggé lett: ez országban még ma is a mi szellemünk vezet s ahol biztos, kipróbált erő kell, ott a magyarság s a kálvinistaság lakta vidékek mennek legelől.

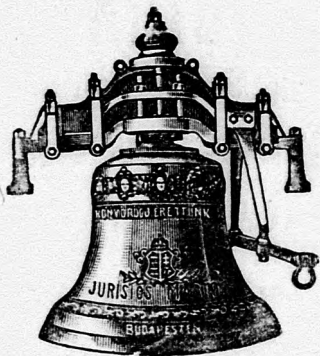
Háromszor-négyszer alakult újjá a debreceni 3-as honvéd gyalogdandár. A tisztán hajdumegyei 39-esek is kezdettől kezdve mindig az első sorban állanak. Szerbiában is a mi népfelkelőink mentek át legelőbb a Kolubarán.

Debrecenben és vidékén vett a társadalom legnagyobb részt a sebesültek ápolásából, a harkészség emeléséből, a haza és a hadsereg érdekében hozott önkéntes áldozatokból. Míg a konvent meg nem mozdult, itt szerveztetett a katonai akció egyetemesen s innét láttattak el katonáink vallásos iratokkal és innét bocsátattak a hadsereg rendelkezésére a legalkalmasabb s legtöbb egyházi erő. Tömérdek a kórházak száma, a Vereskeresztre itt gyűlt a vidéken a legtöbb, itt alakult meg a monarchiában legnagyobb Katona-Otthon, melyben naponta már 600 felé jár a látogatók száma s az ápolást, hajlékot, nemes szórakozást találó lábbadozó sebesültek, menetszázadbeli harcosok, állandó képzés alatt lévő újoncok s az átvonuló szövetségesek mindenfelől özönlenek ide.

A Debrecen körüli falvak is átalvették ezt a lelkes, elszánt és áldozatkész tempót és a nehéz idő dacára ma is folyton szállítják a szükségeseket a kórházak részére. Hajdubagos, amely már előre bejelenti több szekér élelmiszer szállítását húsvétra, nem áll egyedül magában, csak sorakozik a többi hajdumegyei városok közé.

Büszkeséggel tölt el bennünket ez a felemelő jelenség. Ezért látjuk és hirdetjük, hogy a magyar református egyház ismét megtalálta a maga lelkét és ismét felvette régi történeti szerepét: védi az államot, a közt, a magyarságot.

Ezt a hivatást a jövőben még fokozottabb mértékben kell teljesítenünk azáltal, hogy habozás nélkül oda



**Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztellett lett kitüntetve**

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

**Jurisics Márton** harangöntő- és harangfelszerelő-gyár  
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel tévesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. \*\*\*\* Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

állunk a magyar nép mellé és nemcsak mint lelkészek, hanem mint a magyar nép természetes vezetői is tevékeny részt veszünk az ország újjászületésének munkálásában és a magyarság testi-lelki bajainak orvoslásában és meggyógyításában. Az elhagyottakat, árvákat összeszedjük, papjainkat orvosoknak is kiképezzük (a Megváltó gyógyított), a népet, a haladást, az evangéliumot egy percre sem hagyjuk.

Azt a munkát, amit a többi osztályok iránti gyűlölettől eltevé a szociálista agitátor végzett a proletárság s még helyesebben csak a szervezett munkások érdekében, azt a munkát kell nekünk teljesíteni az összes, osztatlan magyarság, a köz. az állam érdekében. De mindig a megértést prédikálva, de mindig az emberek iránti jóakarat és áldozatkész szeretet alapján, de mindig a tökéletesség felé és evangéliumi eszmény felé haladva.

Így leszünk mi hív pásztorok és igazi református hívek. Így valósul meg bennünk és általunk az evangélium ereje. Ha a nép lesz úrrá a hazában s mi a hazának leghivebb szolgálói, tanítói, vezetői, orvosai: akkor válik valósággá a Krisztus tanítása mind az ő országáról, mind a keresztyénség eszményéről (hol van ez ma a vértenger között?) s így lesz új év, új élet e földön s a mi egyházainkban is (ki ne várná örömmel annak eljövételét?).

**Dr. Ferenczy Gyula.**

### Imádság

olyan vasárnapon, mikor hadi okokból a harangozás be van tiltva.

Ha a naptár meg nem jelentené a suhanó időt, talán nem is tudnók, hogy ma vasárnap van?! Harangszó se csendül, mely tudunkra adná s ez a nap is — mint más —, éppen úgy elsuhan. Mäskor?... ha meghasadt az égnek peremén az a barna fátyol s villant az égi fény: megcsendült a harang, üdvözlé a napot; kiáltó szavára fakadt ezer remény. Mäskor ha megcsendült...? ajkunkon dal zendült, versenyre keltünk

a dalos pacsirtával; együtt szárnyalt imánk a magas menny felé s egyszerre ért oda a harang szavával.

Aztán ha jött az est s pihenni tért a nap abba a mélytitkú, sötét nyoszolyába: csendes, jó éjszakát, boldog felvirradást az egész világnak a harang kiálta.

Bús, panaszos szóval úgy sirdogált velünk, mikor ráborultunk egy-egy koporsóra!... mint egy szelíd visszhang felelgetett nekünk arra a rettentő hazahívó szóra. Óh, mikor megszólalt, méznél edesebb volt, jobban gyógyított, mint Gileád balzsama. Király a koldussal, boldog a síróval összeölelkezett, ha megcsendült szava.

Mint egy varázsige búbajos szavára pattant fel a sírok titokzatos zára; szívek rejtekében fellobog a szent tűz s lesz a szív: imádság megszentelt oltára. Mikor szólt a harang?... óh, mi úgy siettünk azzal az oltárral ide, e szent házba; itt mutattuk be az égő áldozatot s szívünk a „jó választ“ remegve itt várta.

De, jaj, most elnémult, nem kiált a harang, nem mondja örömmel: itt van a vasárnap! Talán nincs már templom s imádkozni sem kell? Kiáltó szavára hogy hiába várnak!... Jaj, miféle zsarnok rettentő szavára némult el s nem kiált az a várva-várt hang?

Az ágyúk dörgése, haldoklók hörgése, bűgő harcimoraj némitá el szavát. Így harsogja túl a búsult menny dörgése felhők közt csapongó kis pacsirta dalát... Abban a rettentő harci morajlásban ott száll kedveseink búcsúzó sóhaja; jaj, nem szól a harang, hogy kedveseinket — akiket várunk — hívja, megsirassa!

Bár nem szól a harang, óh, azért mi tudjuk, mi nem felejtjük el, hogy vasárnap van ma. Hiszen egy ily napon hívta kedveseinket sikoltó harci kürt öldöklő csatákra!... Mióta elszálltak ölelő karunkból, napoknak fölkelését, lenyugtát számláljuk; boldog viszontlátás édes vasárnapját — mikor lesz, mikor jön? — szívszorongva várjuk. Még a kis gyermek is epekedve mondja: anyám! édes anyám, ma megint vasárnap!

Könypatak megered, jajong, sir az anya: óh, siess, jöjj hamar, mert az árvák várnak!... Esküvőre váró halovány menyasszony, szüle, testvér, barát a



## Harmonium, Hegedük, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

**Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.**

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

**BUDAPEST**

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.  
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

napot számlálja... Vasárnap van megint, — ki tudja hányadik? — a kedves csak nem jön, mindhiába várja!...

Vasárnap van megint s bár nem szól a harang, nézd, Atyánk, itt vagyunk a te szent házadban. Mint a szomjú szarvas, úgy jöttünk mi ide, a sok gyötrelmetől nyögve, elfáradva. Itt a kies forrás, melynek hús vizétől megfáradt lelkünkre enyhületet várunk. Abban ha megfürdünk, új erőt kap nyelvünk s zeng a halleluja: Te vagy erős várunk! Te vagy erős várunk, te vagy reménységünk! bédólnék a hegyek tenger közepébe, mi csak Benned bízunk, mi azért nem félünk; a Benned bízónak Te vagy reménysége.

S ha kell? harangunkból ágyukat is öntünk!... hadd zúgják, kiáltsák szörnyen mennydörögve: *az a nép, mely Veled kötött szövetséget, Veled győz, Veled él örökkön örökké! Amen.*

**Ladányi Endre,**  
református lelkész.

## Budapesti levelek.

Úgy hiszem és úgy érzem, hogy akik olvasgatjuk, mindnyájan csak a legnagyobb szeretettel és megérdemelt érdeklődéssel olvassuk szerkesztőnknek „Új év, új élet“ cikksorozatát; az utolsó írásában összefoglalt *záslóbontásért* pedig mindnyájan, kik csak szeretjük fajtánkat, csatlakozó hódolattal köszönhetjük a bátor, az igazságos, céltudatos, erős magyar Ferenczy Gyulát. Mert úgy igaz az, ahogy ő megírta: *egyedül csak magunk erejére számíthatunk és számítsunk*: mi magyarok! És ez az erő, ha Ferenczynek kinyilatkoztatott *nemzeti hitvallása* alapján összetartunk, legyőzhetlen, diadalmas, önmagát óriássá fejlesztő nemzeti *éltető erővé* fog növekedni, midőn szaporafajta népünknek boldogulását szövetségi alapon előmozdítjuk, másrészt erkölcsét és önértetét jó példaadással fentartjuk és tisztítjuk. Ilyen földműves magyar párttal valóban azt a függetlenséget

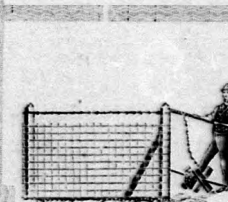
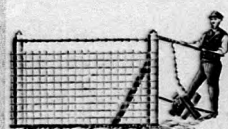
éreljük meg, melytől a közjogi harcok ingoványaiban csak eltávolodtunk, gyakran a *köznek* kárára érdekcsoportok időleges érvényesülését szolgálván.

Ferenczynek nemzeti hitvallásának alapjára állva, a nyakunkra nőtt, eszményeinkhez idegen lelkűnek bizonyult talmi-magyarok végzetes garázdálkodásának is végét szakítanak az „új év, új élet“ összetartó, magabizó, erős magyarjai... Hát csak rajta! Nehogy, miközben az óvatos, mentető, szépítő sajtóközleményekkel is eléggé megdöbbentően leleplezett különféle szállítók és számítók lelketlen hada mostan is milliárdokat harácsol össze, a mi véreinkre, a csatamezők felséges vitézeire koldusbot, koldus-tarisznya és árendás földön további sorvasztó, szegényletes jobbagysors: várjon... Hogy azonban e harcot megvívjuk, hogy elhanyagolt népünket sikerrel világosíthassuk fel és a magyar szíveket, magyar lelkeket érző, irányító idegszálakkal fűzhessük egybe, a protestáns magyar világnak meg kell teremnie és fenn kell tartania Budapesten, a központon *egy minden tekintetben* rendelkezésére álló napi ujságlapot; mert a sajtó szárnya nélkül a küzdelem fergegében nem messzire hallatszanak el a mi falvaink félrevert vészharangjai, a felgyújtott örtüzeket is mihamar elfojtja majd az ellenségeskedés és a közöny döglesztő köde... Csakis nagy lelkiörömmel és megértéssel üdvözölhetem Ferenczy Gyulát, hogy „A sajtó“ eme jelentőségének méltatására és méltánylására az „Új év, új élet“ szóbanforgó „szenzációs“ kinyilatkoztatásaival egyidejűleg szintén rátért, midőn az „Álkomány“-ból az „Állítsunk fel templomi könyves-táblákat“ igen tanulságos cikkelyt kiemelte; de engedje meg, hogy néhány adattal magam is megvilágosíthassam ezt a fontos kérdést.

A budapesti lapok szerkesztőségeitől igazán nem kívánhatjuk, hogy megértőleg és szeretettel „kezeljék“ a mi a sajtóban időnként felmerült ügyeinket; hiszen a

## Tóth Gyula vaskereskedése DEBRECEN, Piacz-utca 20. sz. Városház sarkán.

Állandóan készleten vannak: Különféle sodronyfonatok, kerítés-drótok, metsző- és hernyózó-ollók, galyazó kerti fűrészek, sövénynyíró-ollók és eredeti  
 † † † † **amerikai fűnyíró-gépek.** † † † †



megértéshez, a szeretethez valamely lelki közösség kötelei is szükségesek. Már pedig e szerkesztőségek tagjai, ha a faj, ha a felekezet évezredes, illetve évszázados szent köteleit keressük náluk, a sértés szándéka nélkül megállapítható és pedig éppen sokszor írásaikból is, hogy ők e szent köteleken nemesak kívül állanak, sőt akárhányójok előszeretettel, célzatosan *fondorkodik* e szent kötelek *meglazításán*... A vezető, helyesebben: iránycikkől le a félredugott apró hirdetésig, minden rovatba beoltják a fertőzötes metelyt, mely érzékenységünket nem kímélve, bomlasztólag, rohasztólag támadja meg szerencsétlen nemzetünknek minden fentartó, az erős nemzetet előnyösen jellemző szép hitét, nemes erkölceit, a nyelvbéli és hagyománybéli tisztaságát, tisztességét: *megtorlatlanul*, de még a tiltakozás visszhangja nélkül is... Ami nekünk szent, ami drága, így jut: szabados koncul ebhendieknek a szemétdombjára, főként a mi jellemezhetetlen ázsiai tunyhaságunk s nembánomságunk miatt. Pedig ez már bűn, még több is annál... Cinkostársi hallgatag és kárhuzatos hozzájárulás részünkről, hogy gyermekes lelkű népünk felvilágosítását, irányítását a hatalmas sajtó útján olyan kezekre hagyjuk, mely kezeknek megbízhatatlanságát *gazdasági téren* a Debreceni Protestans Lap is elfogulatlanul megbélyegezte... Hát pedig vagyoni javainknál nemzetünk szellemének, lelkének és tiszta erkölcsének kincsei kevesebbet érők? Önérzetes, életrelvő, életcéloktól és a fenmaradás nagytörekvéseitől áthatott nemzet eltűrheti maga lejárodása és szegyenbe sülyedése nélkül, hogy nyelvének kincseivel dagadt nyelvű idegen lelkek sáfarkodjanak? Hogy a politikában, irodalomban, a művészetek, közgazdaság, társadalmi újítások, a nemzeti lét egész összességének terén idegen elmék, idegen szívek idegen izléssel, idegen célzatokkal írják elő s hirdessenek: *nemzeti kátét*?! Vagy talán közönséges „*spongya*“ ez a mi fajunk, ezért gondolják sokan, hogy nekünk így is jó, hisz minden magába szívott szennylétől, mosléktől úgys csak hízik és kövéredik, *dagad* ez a faj?... No de akkor ajánlom is, vigyük rézöntőhöz a Rákócziak „*nagyharangját*“, öntessünk hamis mérleget s pálinkát kimérni rézitecét a nemes fémből, mert nem lesz majd jussunk a nemzetek sorában igaz magyarok módjára élni; hiszen testünket, lelkünket magunk kínáljuk oda csemegéül a bordélyházi örömök világándorainak.

Igenis, elérkezett az ideje, napról-napra égetőbb, sajtóbb a kérdés, bár minden magyar testvéreinknek — sajnos! — tisztes magyar erkölcsű, magyar szellemű, magyar nyelvű, magyar elmével írott lapot nem is adhatunk, hogy már Ferenczy Gyulánktól közreadott, egész létünkre kiható nemzeti hitvallásunk megvalósítása érdekében is, magunkat, protestáns tömegeinket fegyverezzük és vétezzük fel ilyennel. Vagy talán manap:

feleségetek, fiú- vagy leánygyermeketek kezébe nyugodt lélekkel oda adhattok bármely „pesti“ — és nem *buda-pesti*! — lapot?... Vagy talán a mézes beszéddel megindult úgynevezett „szépirodalmi“ alkotásokból is akárhányszor nem a kerítők és latrok szemérmetlen aljassága vigyorodott ki rátok — s felétek? Midőn az ünnepi lapszám mellékletén Karácsony szent, meleg ünnepségéről elmerengvén a „pesti író“, anyátokat, nővéreket, feleségeteket, leányotokat és fiatokat, a szent estén: a bukott nők tanyájára, az örömházba kalauzolta el, a kéjek papírvirágos ligetében megállapítva az „író“, hogy összes karácsony-estéi közül ott töltötte el a legkedvesebbet, a legszebbet?...

Vagy talán, ha idefent őrtálló lapunk volna, a pellengérezés és körömréköppantás megreszkírozása nélkül, február 27-én, a „Pesti Napló“ egyik cikkirója is merészelt volna „*Egy művelt magyar halálára*“ című cikkelyében, a mindnyájunk részvételére méltó szegény Jászi Viktorról írván, Jászi Viktor holttestén át oktanulni igazságtalannal, kihívón református magyarságunkba, egyházunknak és kollégiumunknak debreceni fővezető-ségébe (a szegény Jászi emlékét sem kímélvén) *úgy belerugni*, ahogyan kegyetlen írásával belerugott, midőn egyebek során ezeket is leírta:

— Olyanok kenyerét kellett ennie (t. i. Jászinak), akik nem az ő meggyőződését osztották és noha katedrája megvédett volt és arról prelegálva az ő szája soha más szavát, mint a sajátját, ki nem mondta, helyzete mégis gyakran lehetett bántó. Ő volt hiszen az *eleven bizonyíték* arra, hogy *azok* mégis *türelmesek, elnézőek, toleránsok*. Az *ő szellemük szabadságának volt ő* magasra tartott *bizonyítéka*. Őt engedték *beszélni*, ám *azért*, hogy másutt *még amúgyabban cselekedhessenek* és ő ezt tűrni volt kénytelen, noha fájhatott lelkének, mely arisztokratikus volt, mint a szellem minden magányos nagyságáé, *tűrni volt kénytelen, mert az életben mégis csak kell egy megállóhely* és a tanítómesternek szószerék... Zúgolódás nélkül viselte *mártíromságát*, mely *nagy* volt, *nem azért*, mert progresszív ember léteére kellett konzervatívok között élnie (valljuk be: nem csekélyebb szenvedés a megfordított helyzet sem), *hanem*, mert *mások, másvérűek, másagyúak, más emberek közt* kellett élnie...

...De minek folytassam, — a szemelvényeket, az adatokat, a bizonyosságokat, az izgató kényszert: házhoz járatott pesti lapjaitokból naponta kiválogathatjátok és keseredetten érezhetitek ti is mindnyájan; azért, hogy ha mi az „*új évvel*“ az „*új életet*“ csakugyan megakarjuk valósítani (ami pedig már elodázhatlan *létkérdése* a magyarságnak!), gondoskodnunk kell idefent a központi Budapesten oly sajtószerv, egy napilap megteremtéséről, mely minden tekintetben rendelkezésére áll a

mi ébredező protestáns magyarságunknak. Hiszen *mi- nekünk magunknak* is vannak mondani valóink, — tūr- hetetlen s lehetetlen tehát a helyzet, hogy ezentúl is csak a pesti szerkesztőségek kegyelméből és felülbírálása, engedélyezése mellett szólhassunk népünkhöz! S talán az oktatásra, az irányításra is az egész vonalon hivatottabbak volnánk mi, kiknek magyarsága az ezred- éves küzdesekkel egyidős!?

Jánosréti.

### Erdei Károly.

Hajdunánás, 1907 febr. 22.

„Párisból küldött levedre csak most válaszolha- tok. Késedelmem oka minden egyéb, csak az nem, hogy elfeledkeztem rólad. Életem legkedvesebb emlékei azok a szép napok, miket ifjú bohóságban együtt töltöttünk.

Hanem van valami más, ami bánt, ami lehangol engemet, sőt elveszi minden kedvem s ez kedves Lacim a tér, a pálya, melyen mozognom kell. Óh nem erről álmodtam én, nem ez kell nekem! Alig várom már, hogy akármilyen kis faluban önálló legyek, hogy tehessem azt, amit akarok, teremtek tért, amelyen erő- met kifejtethetem. Ez az egyhangú semmittevés, ez öl meg engemet. Mert hiszen én előtten ez a gépszerű munka nem hivatás, nem cél! Én teremteni vágyom. Teremteni olyat, amilyenre csak erőm képes, én küzdeni és mozogni óhajtok, küzdeni, fáradni lelkem szent esz- ményeiért. Hej! barátom, de sokat elgondolom én azt, hogy ha úgy tennék, mint más, mint rohannék, mint futnék a pálya, a cél felé, de így lenyűgözve, lekötve minden erőm. S ez fáj nekem, végtelenül fáj. Ha sok- szor gondolataimba merülve kérdezgetem önön magam- tól, hogy mit is tettem, mióta itt vagyok, szinte sírok elkeseredésben. No de mindegy. Vagy-vagy...“

\*

Cleveland, 1907 jun. 22.

„Épen ebben az órában kaptam leveledet. Óh milyen jól esett látnom újból soraidat, milyen édes gyönyörűség volt azokat átolvasnom. Régi, szép időknél emléke újult fel előttem, amikor ott, abban a szép hazában, annak egy nagy városában s ennek a nagy városnak híres iskolája falai között olyan boldogan töl- töttem időmet. S aztán, mikor elgondoltam, hogy milyen messze vagyok az én édes hazámtól, amelyet úgy sze- retetek; (hiszen egyebem sincs!) messze mindentől, ami- hez, vagy akikkel a szeretet, az igaz barátság fűzött, szégyen bevallani, de azon vettem észre, hogy a kezem- ben levő írást nem tudom olvasni s aztán leborúltam két kezemre és sírtam keservesen.

Az én érzésem világát leírni nem lehet. Csak azt érzem, hogy én boldogiatlan vagyok, csak azt tudom,

hogy boldog nem leszek soha. Olyan elhagyottnak, olyan árvának érzem magam. Pedig látod, olyan jó dolgom van itt. Van itt rengeteg sok magyar. Utcákon, üzletek- ben mindenütt hallani a magyar szót, inkább mint oda- haza Erdélyben. De mit ér énnekem, ha szorosabb kö- telék nem fűz hozzájuk. Maga a város (Cleveland) óriás nagy, gyönyörű szép fekvéssel, 10—20 emeletes há- zakkal, szóval igazi nagy világváros. Jaj de az én lel- kem vágyakozik innen, túl a tengereken, szép, virágos tájra, Kárpát hegyeire, a szép Hortobágyra s hiába itt minden, mi csak szép, gyönyörű, nem talál nyugalmat az én lelkem itten. Néma sovárgásban, naponként szen- vedek az elhagyott haza s annak képe miatt.

Tudtam én ezt mind, jól éreztem még otthon s mégis eljöttem, el. Igen, mert szenvedni, tűrni akarok itt, remélve, hogy így majd szenvedéseim árán talán boldog leszek egykor — otthon.

Munkába ölöm minden időmet. Egész erővel lát- tam a cselekvéshez. Tudod édes Lacim, addig legalább, míg dolgozik az ember, nem ér rá merengeni, sőt érezni sem . . .

Minden kezdet nehéz. S itt mindent kezdeni kell. Össze kell gyűjteni a magyarokat. Óh mert ezeknek nagy szükségük van a vallásos nevelésre, az erkölcsi hatásra. Minden felől, mindenféle népség összejön itt s bizony a jó mód, melyben itt a munkás van, mérték- telenségre, bűnökre ragadja őket. Már most ezektől óvni távol tartani jó tanács, szigorúság, odaadó szeretet' részvét, szóval a legnemesebb értelemben felfogott cura postoralis által, ez itt a lelkész feladata. Nehéz munka ez. Odahaza az ilyenről még csak most kezdenek álmo- dozni, itt már ebben izzad, ebben fárad a lelkész.

Ezen kívül még egy nemes, szép feladat vár itt a valódi jó lelkészre. Ezen a hazától elszakadt, még pedig nyomorúság miatt elszakadt bújdosók szívében a hazaszeretetet ápolni, ébren tartani. Óh azt otthon nem is sejtik, hogy mily igaz hazaszeretet él itt a messze idegenben. Nagy feladat az, hogy az ember meggyőzze e szegény munkás népet, hogy jobban kell szeretnie azt az elhagyott, szegény hazát, mely jóllehet, boldogságot ad. Nagy feladat ez, de szép, de fenséges. Óh, ha tudnák azt odahaza, hogy itt Amerikában 2—300,000 magyar él s ezek magyarságának megőrzése, lelki gondozása egye- dül a lelkészekre van bízva, bizony-bizony nem szám- űznének, nem tagadnának ki egyházból, hazából egy- aránt.

Látod édes Lacim! Mindezt én jól tudtam s mé- gis jöttem, mert láttam, hogy egyházmért, hazámért itt sokat küzdhetek, tér van elég s a harcok kevés, mert nem mindeki mer ily messze, ismeretlen harctérre in- dulni esatába. Jöttem s vagy győzni fogok, vagy elveszni, mindegy az nekem, mert a tudat, hogy mily magasztos,

szent célért küzdöttem, még a sirban is megvizsgá-  
tal . . . .“

Aki e mély érzéstől izzó sorokat írta, a debreceni  
őskollégium országos hírű, világjáró diákja, az akkori  
ifjúsági életnek Debrecen közéletében is általánosan is-  
mert, markáns vezéralakja, később a hajdunánási csön-  
des káplánszoba lenyűgözött rabja, majd az Amerikában  
élő magyarság egyik kiváló lelkes apostola, a még sok-  
kal nagyobbakra hivatott férfiú, Erdei Károly meghalt.  
Mint a Lelkészegyesület-ből olvasom, önkezevel vetett  
véget hányatott, de feltétlenül érdekes és értékes éle-  
tenek. A fentebb közölt két levél minden étetrajznál,  
hosszas jellemzésnél hívebben mutatja, ki volt Erdei  
Károly. De arra is vezetnek e sorok, hogy mik lehet-  
tek végzetes tetteinek lélektani rugói. Csak azt nem  
tudom, hogy vajjon él-e még Debrecenben az a na-  
gyon szegény özvegy asszony, akinek az elhunyt egyet-  
len büszkesége, reménysége, boldogsága volt.

Ha élne még, ilyen formán kellene hozzá szólni:  
Asszonym, törölje le könnyeit! A magyar anyáknak ezrei  
és tizezrei találnak ma vigasztalást abban a gondolatban,  
hogy fiok a hazáért áldozta fel életét. A hazáért, mely  
mindennél, még a honfivérnél, az anyakönnél is drá-  
gább, értékesebb. Csatatér volt bizony az a hely is, ahol  
kedves fiát sirba tették. Szomorúbb csatatér, mint az,  
melyet magyar katonák vére áztatott ott fent a Kárpát  
hegyei közt. Szomorúbb, de éppen olyan dicsőséges, mint  
emez. Az ő magyar hazát védte, oltalmazta ő ott a  
távolban is, midőn éjt-napot eggyé téve dolgozott, küz-  
dött, fáradott, hogy idegenbe szakadt szegény véreink  
el ne merüljenek, meg ne semmisüljenek a tengeren  
túli Babel zürzarában.

Hogy rövid volt hányatott élete, ne keserítse őt  
asszonym! Az élet értéke nem az évek sokaságától  
függ. Az elvégzett munka dicsősége a jó emlékezet,  
melyet maga után hagyott, életét becsessé tevék.

Hogy „koporsójára könnyezve nem bírithat szem-  
födelet“, sirjára nem hinthet virágot, az se fájjon ön-  
nek. Orosz-Lengyelország, Galicia, Bukovina, Szerbia  
véráztatta földjén jeltelen katonasírok ezrei hirdetik:  
áldott a föld mindenütt, mely a küzdelemben megfára-  
dott testnek nyugalmat ad.

Hogy tiszta lelkű, jó szívű, nemes gondolkodású  
volt egyetlen jó fia, erre is találnék még vigasztalót  
szavakak.

Csak azt ne mondja Asszonym, hogy fia még  
ma is élne, és boldog lehetne, ha el nem hagyta volna  
e hazát, ha ragyogó tehetségeinek kifejtésére tér nyílt  
volna anélkül, hogy úgy ne kellett volna tennie, min  
másnak, aki itt boldogul. Csak ezt ne, csak ezt ne, mert  
erre válaszolni nem tudnék én sem.

Csak sírni tudnék önnel Asszonym! . . .

Filiszter varjak magasra repülnek,  
Filiszter varjak száz évig is élnek! (Jánosi.)

Rövid életed sok küzdelme után kedves jó kará-  
tom pihenj csendesen az idegen hantok alatt. Sokat  
vivódott, tiszta lelked nyerjen bocsánatot az örök Isten  
ítélőszéke előtt. Emlékedet szívünkbe zárva őrizzük a  
viszontlátásig. Isten veled!

Bors, 1915 márc. 10.

**Papp László**  
ref. lelkész

## IRODALOM.

**Könyvismertetés.** „Beszédek és imák háborúi  
alkalmakra. Összeállította Dr. Lencz Géza theol.  
tanár a debreceni egyetemen. Hoffmann és Kronovitz  
könyvnyomdája Debrecen 1914.“ Úgy tudom, hogy a kö-  
tött példányok ára 6 K 50 f, kötetleneké 5 kor. „Bírálni  
könnyű, alkotni nehéz!“ Ezt izenem első sorban a Pro-  
testáns Szemle „Ms.“ jegyű igen hegyes pennával dol-  
gozó kritikusának. Az olyan, ő általa hangoztatott „ma-  
gasabb keresztyéni szempontok“ és elmélet felállítások-  
ból, melyek az *alázatosságot* kizárják azért, hogy az  
*öntetszelgés* és *gúnyolódás* hajlamainak adjanak helyet  
— én nem kérek, rájuk sokat adni nem lehet. Mikor  
háború van és annak sebei s a lelki szükségletek sürgős  
kielégítés után kiáltanak, — formákat keresni akár a  
háborús, akár a háborúi ígéhirdetés számára ninesen  
idő, mert elfolyhat minden csepp vér s kialszik az úta-  
kon vergődő szerencsétlenek élete és sohasem talál rá  
a maga irgalmas samaritánusára.

Mit is mond Ms? „Az ígéhirdetés az adott aktuális  
tényekből és jelenségekből meríti tárgyát!“ — s mégis  
megbélyegzi az ezt cselekvőket s az események méltá-  
tásában politizálási velleitásokat, ellenség-káromlást lát-  
stratégiai vélemények kockáztatását stb.

Hogy vegyes dolgokat nyújt a kötet, csak ter-  
mészetes. Ahány beszéd, annyiféle színbe vonva ugyan-  
azon dolog. Mindegyik író más viszonyok közt él, más  
ujtságot járát, másként látja a tényeket, tehát ítélete is  
más, de azt tagadom, hogy helyesen ítélne Ms. úr, mi-  
dön a „fa, széna, pozdorja s kövel“, tehát 4 értéktelen  
holmival szemben az „arany“-nak csupán egy helyet  
juttat.

Ha közelesen jönne egy újabb háború — amitől  
ugyan mentsen meg az Isten — „az egyháznak az  
eseményekkel szemben kialakult nézését“ bizonyára már  
készen találná s nem kellene azt újból „kifejezésre jut-  
tatni“; „a gondolatkeltésre, a papi hivatásnak kimutatá-  
sára“ sem volna szükség; valamint a magyar vallástól  
elválaszthatatlan magyar hazafiság hangoztatásával sem  
kellene — kritikus szerint — ok nélkül megterhelni a  
levegőt, mert hiszen a háborús ígéhirdetéssel szemben

már most tisztázódik álláspontunk. — Be' kár, hogy Ms. úr előbb nem foglalkozott a háborús ígéhirdetés fogalmával s annak megállapításával! — Ez esetben a jelen háború mondandóit kezdhettük volna mindjárt a theodiceán, az esetleg ez után jövő másik háború dolgait még inkább s okvetlen jobbak lennének a predikációk, amit kétségkívül kritikus is hajlandó most már elismerni.

„Minden kezdet nehéz!“ Ha ezzel méltóztatik előbb számolni, akkor a *háborúról is* predikálást bizonyosan meg fogja bocsátani, — nem fog gúnyt üzni a protestáns lelkipásztorok hazafiságából s nem lesz szálla szemében „ennek a hazafiságnak megfelelő felmutatása“ és nem ebben látja a célt sem. Sőt az önérzet-túltengést sem fogja Ms. egy egész nagy, tiszteletfelmelő papi sereg szemére vetni, — illetve az egyéni kiválóságok megbélyegzése mellett „az Isten titkainak predikálását, az örökkévalóság világában egy lépéssel előrehaladást“ is feltudja fedezni a kötet mindegyik beszédében. — Hogy egyiknek jobban sikerül, mint a másoknak, az bizonyos. Nem egyformán kaptuk az örökkévaló Istentől a földi sáfarkodás talentumait.

Alapjában nekem — ez egyéni dolog — határozottan tetszik a kritika. A tudás, ismeret, a lélek, az irodalomban jártasság, éles látás szól belőle. Csak — édes Istenem! — az a kis bibi, az az „Irodalmi Társaság“ mellé meggondolatlanul használt „haldokló“ jelző (mindnyájunkat sújtana a felelősség, ha így lenne) lett volna kritikus előtt olyan „jelentéktelen semmi“, amilyennek kell a lelkipásztornak lenni az isteni fény befogadása és a gyülekezet lelkébe juttatásakor.

Arra szót is kár vesztegetni, hogy a magát és nem az Örökkévalót predikáló — mondjuk — méltó az ítéletre. De mégis ki nem esik ebbe a hibába? . . . Messze van még tőlünk és soha sem érjük el: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes!“ Tehát kivétel nélkül mindnyájan csak botorkálunk a tökéletesedés célja felé s míg ezt el nem érjük, mindig fedezünk fel szálkát a más szemében és hangosan kiabálunk, hogy valahogy a mienkben levő gerendát senki meg ne lássa.

Csodálatos, hogy a protestánsok tudományos lapja, az ezt kiadó társaság fenntartó tagjait annyira lekicsinyli, hogy őket „az örökkévalóság távlatába a háborút beállítani“ majd-majd képteleneknek tartja. Mennyivel szebb volna az ősi átkot közös erővel megtörni s nem egymás ellen, hanem egymás mellett törni előre egyházunk igazaiért, a szegények lélekben gazdaggá tételéért, a megújulásért, a válságoktól kimentő isteni kegyelem megnyeréseért, a Krisztussal való érintkezés, a beoltatás nagy áldásaiért, az örökkéletet termő gyümölcsökért. De persze ehez, el kell ismernünk, hogy „Szegények mindenkor lesznek, véletek“, tehát a gazdagabb ismerettel bírók közöljek szellemi kincseiket a szegé-

nyebbekkel. S ne maradjon számításán kívül, hogy egyik gyülekezetnek tejnek itala való, a másik keményebb eledel feldolgozására is képes. De — ki tagadhatná? — „a jelen válság által erőszakosan felvett nagy problémákat, az élet és halál örök kérdéseit“ egyik sem oldja meg, mert az „Isten velünk való titkos tervét, a háború véres borítékában küldött izenetét (!!), az örök szeretet s célját kutatni igen, de felfedni embernek nem lehet. Istenek nem lehetünk! — Ezt maga kritikus is beismeri „Isten dolgai“ című dolgozatában.

A szíveknek hozzákapcsolása az Isten szívéhez és a kegyelemhez, tehát a theodicea, vagyis igazolása Istennek, hogy a háború által ránk szabadult gonosz is a gondviselésből folyik, azzal összefügg; valamint a pillanatonként feljajduló „miért“-re végleges, örök „azért“-ot mondani; békét, hitet, új életet adni, — megmagyarázni: mit akar isten üdvünkre? — Ez volna kritikus szerint a háborús ígéhirdetésnek igen eszményiesen körvonalozott feladata. — De ha azt állapítja meg, hogy ez ideális feladatot „nagy egészében nem tölti be a háborús kötet“ s ezt „határozottan, komolyan állítja“ — igazán annak kell betudnom, hogy kissé elfogulttá tette az a „haldokló“ jelző, vagy nem olvasta át tüzetesen a beszédeket, illetve amilyen sebtében készültek azok, olyan sebtében mondott rájuk bírálatot, emellett gyakorlati érzeke sincs úgy kifejlődve, mint elméleti tudása.

Ha a gyülekezeteket megkérdeznék: közelebb jutottak-e, kivétel nélkül minden a kötetben foglalt beszéd után Istenhez? Bizonyosan „igen“-nel felelnek. A cél pedig ez! Nem pedig a tudós formákba való kapaszkodás!

Az a sok, nem a tudós formákra ügyelő, hanem a józan belátásra támaszkodó s a szívre hallgató predikáció népesítgeti templomainkat s közvetlenül azt cselekszi, amit kritikus is elérni akar az ő elméleti tantételeinek felállításával. Olaj és bor gyanánt a háború által megtépett, kifosztott szerencsétlenek sebeire készültek e predikációk!! A theologiai megelevenítő mélységgel a legtöbb gyülekezetnél nem sokra megyünk. Ennek csak ott van hatása, ahol az új, istenes élet már valamennyire folyamatban van s gyümölcsöket terem.

Hogy a „keresztyén vallásos levegőről“ is szóljak — ezt, szerintem, a háború nemzeti és politikai igazolása nem zárja ki, hiszen „az adott tények és jelenségekből kell a tárgyat meríteni“.

A hit és új életadásra valamennyi beszéd alkalmas; az örök erkölcsi ideált a békesség utáni epekedéssel mindegyik író látja. S hogy a beszédek „egyetemes átfogó világnézetben nem gyökereznek, jelentéktelenek, szintelenek, laposak, semmitmondók, nagyrészükből egyetlen komoly, mélyen átélt gondolatot nélkülözők és izetlen fecsegések“ volnának: — olyan

merész állítás, amivel megbántani a református papok tekintélyes részének munkáját — az ezek által fentartott társaság lapjának nevében hálátlanság s én e kötet minden sorának átolvasása után jó lélekkel mondhatom: igaztalanság!!!

\* \* \*

De vegyük sorra ennek az 50 beszédből álló kötetnek darabjait, melyek közül első helyen 27 vasárnapi egyházi beszédet találunk.

A dr. Baltazár Dezső püspök Jeremiás 14, 19. alapján felépült s elő- és utóimádsággal ellátott beszéde: hatalmas riadó a világháború kezdetén, erőteljes rajzával az Istentől született, igazság szolgálatában álló, igazi és hamis háború előtti békességnek. Persze a háborús igehirdetés ideáljának keresése, vagy kergetése, a formákon kapkodás helyett szól belőle a lélek; indítja egy felsőbb parancs: Álljon elő a pap, bátorítsa népét! — A háború sebei, küzdelmei, nyomorúságai hozzák e számunkra az igazságos Isten békességét, „tehát Isten ne érje zúgolódás!” Csak az nem látja benne a theodiceát, aki nem akarja azt meglátni. A pedikáció által kiváltott nagy hatás Ms. nélkül is megdicséri a mi püspökünket s fényesen igazolta, hogy „az alkalmazatos időben mondott beszéd sokat ér!”

Ezzel lehet aposztrofálni a Csiky István fegyintézetű lelkész ujszerű de üde beszédét (Jelen 22, 20.), mely a Janos csodás látomásairól szól, ki a pusztulás, romlás, a felszabadult sátán tombolására is Ámen-t mond, mert a fölhevült lélek előre is lát, látja, hogy ez lesz a Sátán utolsó erőpróbája, uralma megtörik s jön az új ég, új föld végtelensége a Krisztus által. — Az Isten kegyelme a háború, az ő országa fejlődik, épül általa; ezt szolgálják a viharok, jajjok, sebek, bénaság, halál. — Ime a háború az isteni cél szolgálatában, mint javítási eszköz beállítva és pedig színes ragyogó külsőben s ugyanolyan belső értékkel! — A Krisztus utáni érdeklődés, az Istenben való bizodalom, a megnyugvás és hálaadás derült „Ámen“-jére kell fölemelkedni. Szokatlan a beszéd formája, de jó.

A Csomasz Dezső mezőtúri lelkész (Csel. 2, 17.) „Lássunk látásokat” című beszéde (elő és utóimádsággal) — pár nagy mondástól eltekintve — szintén az Úr kezét látja a háborúban: A lelki erők felmagasztosulnak, a rőthadás fulasztó levegőjét a háború mennydörgése rázza tisztára s az Istennek reá megígért békessége szivárványként tűnik fel. — Az Isten lelkének fuvallata elől nem kell elzárkózni: akkor fényes látásokat látunk az Isten kegyelméből — ha elül a vész — álmunk valóságára ébredünk!

Majd Fábrián Dénes kispesti lelkész Zsolt. 25, 19, 20 alapján az ellenségeinktől való megszabadulás módját az istenfélelemben, a királytiszteletben s a hazaszeretethen fejtegeti sok erdetiséggel és szabadsággal. Kikélvén ellenségeink erkölcsi meztelensége, a nemzet-

közi izgatók, kivándorlási ügynökök ellen, a megtorlás idejének eljöttét hirdeti.

A szeretet megdicsőülése hőseink halálában s a mi életünkben. Futó Zoltán szentesi lelkész, esperestől (János 15, 3.) Beszéde egyes részeit Karl Schwarztól veszi. Címnek, szövegnek teljesen megfelelő, előkelő hangú, világos, építő s olyan meggyőző erővel, hogy az író lelki tüze szinte átárad a mi lelkeinkre is és fölmagasztosulva érezzük: csakugyan „nincs nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért!”

Sorrendben jön a Gönczy Béla vésztői lelkész munkája. (Zsolt. 96, 13.) A háborút az erősebb, életre való nemzetek kiválasztására szolgáló isteni eszköznek látja; a háború által ítéli meg az Isten, melyik nemzet méltó erkölcsi erejénél fogva a világtörténelmi vezérszerepre, melyik bizassék többre ezután? Jó egyszerű beszédében „ellenség-káromlást” nem lehet felfedezni.

Hasonlóképpen a következő szintén a Zsoltárok könyvéből vett igék alapján (25, 19, 22.) felépült „Az igaz Isten a mi erőnk és reménységünk” c. gyönyörű elő- és utóimádsággal ellátott beszédben sem. — Hajpál Benő budai lelkésztől —; mert az ellenünk támadókat szinte a lelkők fenekéig megvilágosító mesteri jellemrajz — ami csak „egyetemes átfogó világnézetben gyökerező nagy ösmeretről tanuskodik — még nem ellenségkáromlás. Viszont nemzeti öntudatunknak az a fölséges méltatása, a magyar nemeslelkűségnek, becsületességnek az a megkapó ragyogó festése, — ahogy Hajpál teszi —, erkölcsi súlyúnknak, tartalmunkak az a csodás, ideális magaslata és a hozzá használt mély érzésű színes költői szavak nem irhatók a „kiváltságunk fitogtatásának” számlájára. Baj volna — bizonyára kritikus szerint is —, ha így volna. Az igazság mindig csak igazság!

A 8-ik beszéd. (Zsolt. 68, 2-5.) Incze Lajos vizaknai lelkésztől való: „A hitetlenek vesztesége és az igazak nyeresége”. Eléggé megállja helyét. A beszéd rövid, de az élet ismerete s a népszerű modor tőle el nem vitatható. Hiszen hatott is vele, de még többet ér vele el, ha a sebtében készülésre való hézagot is el-tünteti a II-ik részből.

Krisztus és a háború. János 18, 36, 47. nyomán. Szerzője Jánosi Zoltán debreceni lelkész. Ennek a beszédnek felfogása szinte zászló lett már, amely köré csoportosulni szoktak s mint ilyenről szóltak az egyházi lapjainkban róla megjelent eszmecserék. Csak azt tehetem hozzá, hogy ez a nagystylű és alapos biblia-magyarázat nem csak magyaráz, vagy elmagyaráz, hanem megmagyaráz mindent, amit textusa felölel. Megjárja a theologiai mélységek és magaslatoznak nemcsak útjait, hanem a legelrejtettebb ösvényeit is. Az írásból vett, ellenmondást nem tűrő, hatalmas érveit s óriási tudásának vaskövetkezetességgel sorakozó döntő

bizonyítékait oly tüneményes hadirendben vonultatja fel, ami csak ezt a jelszót engedi meg: Előre! sőt fölkészültségének tudatában már látja, meggyőző erejében szinte fénylik a diadal és valósul a testvériség, egyenlőség, szabadság, a demokrácia szent eszméje, amelynek valóban csodás, izzó lelkű harcosa, profétája.

**Nagy Márton**  
szerepi ref. lelkész.

(Folyt. köv.)

## KÜLÖNFÉLÉK.

— **Virágvasárnap.** Eredetileg a tél börtönéből szabadító Tavasz bevonulásának kiábrázolása ez a nap, mely nyilván hirdeti, hogy a magára hagyott s a gonoszok mesterkedései által félre nem vezetett nép mindig megéri a szabadító istenség közellétét. Felismerte és rajongó szeretettel üdvözölte a Jézust is, kinek népszerűsége e napon volt a délponton. Ez ünnep az eszme földi látszó diadalát jelenti ki s e napon úgy látszott, hogy a Megváltó teljesen elérte küldetésének célját. Azok, akikhez jött, mind hittek benne és leborultak előtte. Mindenki örült ezen az ünnepen. Ragyogott a nap, illatoztak a virágok, ujjongott a tömeg. Csak a Megváltó volt szomorú. Szomorú volt már mielőtt Jeruzsálembe bevonult volna. Messziről látva a várost, melyből kő kövön nem marad, síra azon. A Kárpátok magaslatáról, a magyar földről nézünk mi is egy város, egy vár féle, melyből ama hegyen épült városhoz hasonlóan nem maradt kő a másik kövön. Przemysl ez, a modern erődítés csodája, a mi elbizakodásunk és erőnk forrása. Lám, a spártaiak nem a falakban bíztak, hanem a hősök karjaiban, a hősök kebleibe. Meg kell bátorodni nekünk is és a magyar nép vitéz fiaiba vetni a mi reményeinket és annak megtartásába, aki egyedüli segítség és fenntartó erő: a mindenható szent Istenbe. Az első virágvasárnapra Nagypéntek következett, a mi virágvasárnap gyászunkra csak a husvétii öröm és az élet diadala következhetik. Mindaddig, míg az Úr kegyelme velünk, mindaddig, amíg a nép bátran ontja, hullatja hősi vérét és áldozik a közért, nem lesz mi felettünk úrrá sem a sötétség, sem a szolgaság. Csak aztán nekünk is híveknek kell maradni az Örökkévalóhoz és a néphez, mely míg a vezetők meg nem zavarják a lelket, szeretettel és ragaszkodással ünneplik a nagyokat, a nemzet-megváltókat s a legnagyobb hőst: a keresztfán elvért Istenembert, a Jézus Krisztust.

— **Halálozás.** Özv. rábacsanaki Molnár Béláné szül. kenesei Kenessey Sarolta úgy a maga, valamint az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy forrón szeretett férje, jó sógor és a páratlan jóságú keresztapa és nagybácsi rábacsanaki Molnár Béla köz- és váltó ügyvéd, a Ferencz-József rend lovagja, a főtisztelendő dunántúli ref. egyházkerület világi főjegyzője és tanácsbírája, az orsz. zsinat és az egyetemes konvent volt rendes tagja, a pápai ref. főiskola volt világi gondnoka, a székesfehérvári ref. egyház legrégibb előjárója, földbirtokos, Fejér vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, a fejérmegyei takarékpénztár igazgató-tanácsosa, stb. stb. életének 68-ik, boldog házasságának 41. évében, hosszú szenvedés után, folyó

hó 23-án éjjel  $\frac{3}{4}$  12 órakor meghalt. Drága halottunk folyó hó 26-án délután fél 4 órakor fog a Széchenyi-u. 22. számú gyászszobából, a ref. egyház szertartása szerint, a helybeli ref. temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetni. Székesfehérvér, 1915. év február hó 24-én. Áldás és béke drága poraira!

— **Jobb volt a régi rendszer** Levél a szerkesztőhöz. Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Tisztelettel kérem, hogy közérdekből sziveskedjék az alábbi ügyet valamely formában szelelőztetni b. lapjában. F. évi február 21-én kaptam meg az I. f. é. adóalapi segélynyugtát a konventi irodától, február 1. 1500. sz. a., mely mellett a kísérő levél azt mondja, hogy a pénz már az egyh. ker. pénztárnak kiutaltatott s oda a nyugta aláírva és pecsételve beküldendő. Igen ám, csak hogy egy alsóbb fórumi rendelkezés értelmében a nyugtát először az egyh.-megyei pénztárnokhoz kell küldeni, ki azokat összegyűjti s aztán beküldi, a pénz először hozzá küldetik s ő küldi széjjel. Ezen rendelkezésnek megfelelőleg én a nyugtát már február 22-én 76. sz. a. az egyházmegyei pénztárhoz beküldöttem s azóta várjuk boldog reménységgel, hogy a pénz jön s az egyház, midőn a háborús viszonyok között egyéb bevétele nincs, kötelességeit teljesítheti különösen a behivatalnokokkal szemben, akiket rettenetesen sújt a pénztelenség és a drágaság. Végre meguntam a boldog várakozást s folyó hó 18-án 104. szám alatt kérdést intéztem az e. m. pénztárnok úrhoz, ki a /- alatt esatolt levelében azt írja, hogy az utolsó nyugta csak e hó 19-én érkezett hozzá s csak ekkor küldhette be a nyugtákat. Mi ezekből a tanulság? 1. Helyesebb volt azon eljárás, midőn az egyházak egyenesen küldötték be nyugtáikat az egyh. ker. pénztárhoz, mert a most közbevetett gyűjtő-szekrény felesleges késedelmet okoz. Pedig „az idő pénz“, sőt sokszor mondhatni „élet“. 2. A mai rendszer mellett helyesebb volna, ha az egyházmegyei pénztárnok urak nem várnák be 60 egyház nyugtáját, hanem turnusonként (10—10 drb) beküldenék, hogy akiknek nagyobb szükségük van rá, hamarabb megkaphatnák s enyhíthetnék szükségüket. 3. Az olyan jól rendezett egyházaktól, akik késedelmezésükkel azt bizonyítják, hogy nekik nincs szükségük a pénzre, meg kell vonni a segélyt s adni kell olyanoknak, akiknek a segélytől existenciájuk függ. Csermő, 1915 március 23. Kiváló tisztelettel Bodnár Lajos, ref. lelkész.

— **Levél a szerkesztőhöz.** Kedves Barátom! Lapod legközelebbi számában olvastam, hogy egyik kisebb egyházközségben iskolás gyermekek gyűjtöttek kisebb összeget sebesült katonák részére. Ehhez hasonló dolgot közlök itt veled. Hajduböszörmény jó öreg szülővárosomból. A debreceni vasúti állomáson berendezett betegnyugvó megfigyelő kórház vezetősége megkeresett engem, mint iskolaszéki elnököt, hogy gyűjtenék az ott kezelt katonák részére ételmi-cikkeket, az iskolás gyermekek útján. Készséggel intéztem felhívást a tanítói kar útján 38 iskolánkban növendékeinkhez s a gyermekek 3 nap alatt összehordtak: 50 12 kor. készpénzt, 30 zsák burgonyát, 11 zsák fehér lisztet, 160 kgr. tengeri lisztet, 3 zsák babot, 10 drb nagy kenyeret, 37 kgr. szalonnát, 22 kgr. füstölt kolbászt és oldalast, 10 kgr. zsírt, 4355 szóval négyezerháromszázötvenöt tojást, 12 liter köles kását, 12 drb mosószipant, néhány kgr. cukrot, kávé, 3 csomag theát, 6 üveg bort, 2 liter pálinkát, 2 üveg rumot, 12 üveg befőttet, 10 drb kalácsot, 15 liter tejet.

16 doboz cigarettát, 5 kgr. mézet, kalarábét, petrezselymet, sárgarépát, diót, narancsot, sok almát. Erdemes megemlíteni, hogy egy kis cigány fiú elébe állt a tanítójának s azt mondta: „Nekünk nincs otthon semmink, de tegnap szedtünk az erdőn sok száraz fát, ebből én is hoznék a katonáknak“. A tanító megdicsérte s mint-hogy a fát el nem fogadhatta, adott a kis fiúnak 10 fillért, hogy adja azt a maga nevében a katonák javára. A gyermek okosan felelte: Oda adom, de a nevemet ne tessék kiírni“. S mikor a tanító kérdezte, miért ne írja ki, azt mondta: „Azért, mert tanító uram mondta egyszer, hogy nem kell az ilyenekkel dicsekedni“. Íme, így dicsőítetik az Isten neve, a gyermekek cselekedetei által, hogy a könyörülő és segítő szeretet megszegyentse ellenségeinknek ellenünk való bosszúálló kevélységét s így nemesíti a gyermekek erkölcsét a mindennél dicsőségesebb szeretetből származó kötelességnek teljesítése. Hajduböszörmény, 1915 március 24-én. Marjay Péter, ref. lelkész.

— **Halálozás.** A kolozsvári református kollégium előljárósága és tanári kara mély fájdalommal tudatja, hogy a fáradhatatlan munkásságú tanár, a szeretett és nagyrabecsült kartárs, az ifjúság igaz és bölcs barátja Szabó Imre főgimnáziumi rendes tanár, a m. kir. 21-ik honvéd gyalogezred népfőlkelő főhadnagya, életének 39-ik, tanári működésének 14-ik évében 1915 február 16-án Kolomea sáncai előtt, miközben századát győzelmes rohamra vezette, ellenséges golyótól találva hősi halált halt. Bajtársai ott temették el a diadalmas csata mezején. Kiomlott vére drága és szent áldozat az imádozott haza oltárán. Emlékezte áldóan fogja beragyogni ifjú özveggye és négy kis árvája életét és dicsőségesen fog világítani a messzi jövőben nemzedékek hosszú sora előtt, akiket arra a rendületlen kötelességűdásra fog tanítani, amelynek feledhetetlen kartársunk nemes életének minden idejében és hősi halálában mintaképe volt. Nyugalma legyen esendes, emlékezte áldott! Kolozsvárt, 1915 március hó 15-én.

— **Elmennek a tanítóképezdészek is.** A mostani sorozáson bevették a legtöbb tanítóképezdész tanulókat. Néptelen lesz különösen a IV-ik év. A bevett tanítóképezdészeket ünnepélyesen kívánja búcsúztatni a kollégium. Az idevonatkozó meghívó így szól: A debreceni ref. tanítóképző-intézet önképzőköre a hadbavonuló növendékek eltávoztása alkalmával március hó 28-án délután 5 órakor a főiskola dísztermében búcsú ünnepélyt rendez, melyre kívül címzett urat és becses családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépő-díj nincs. — Műsor: 1. Fegyverre! P. Nagy Zoltántól. Éneklé a „Csokónai“ énekkar Szücs László 4. o. t. praeses vezetésével. 2. Megnyitó beszéd. Tartja Péterffy László tanár úr. 3. Hajdan és most. Módis Hedvigtől. Szavalja: Ary Gyula 3. o. t. 4. Magyar nóták. Játssza a „Kis murzsuk“ zenekar. 5. A világháború népnevelő hatása hazánkban. Pályadíjat nyert munka. Irta és felolvassa Zilahi Zoltán 4. o. t. 6. Melodráma. Imádkozik a király. Váradí Antaltól. Szavalja: Horváth József 4. o. t.; zongorán kíséri: Szücs László 4. o. t. 7. Beszéd a tanárkar nevében. Tartja: dr. Veress István igazgató úr. 8. Beszéd a hadbavonuló növendékek nevében. Tartja: Barakonyi József 4. o. t. 9. Honvéd-tüzér induló Hetényi Heidelberg Alberttől. Játssza a „Kis murzsuk“ zenekar.

— **Bizalom Istenben.** Rendületlen hit és nemes honszeretet jellemzik a magyar katonát. Ezt tükrözi vissza ez a levél, amelyet Sárközi Lajos nagykölesi lel-

kész bocsátott rendelkezésünkre. Először is bocsánatot kérek, hogy bátor vagyok tiszteletes úrhoz intézni ezen pár soraim: Tudósítani hogyléte mről. Én, hála a Mindenható Istennek, 5 hónapi szenvedésem után haza kerültem a haretérről, meglehetősen sebbel. Az igaz, hogy egészségemből hagytam orosz földön és Galiciába. De nem sajnálom, mert ahol eimentünk, győzelmet arattunk ellenségeinken. De reméllem, hogy rövid időn belül ismét ki fogok menni kedves magyar hazánk védelmére. Hiszen csak összetartással és Istenben vetett bizalommal lehet győzelmet aratni közös ellenségeinken. Bár ha a háború előtti békeidőben egész országban szerte voltak némi kis ellentétek a nemzetiségek között. De mostan lehet látni, hogy csak közös erővel lehet küzdeni ellenségeink ellen. Ami idáig nagyon szépen bebizonyult. Bárcsak a Jézus Krisztus által hirdetett szeretet összéb vonná az emberi szíveket egymáshoz. Hogy mikor lesz vége a háborúnak? Arról még említést sem lehet tenni. Mert ha már eddig meghoztunk minden áldozatot, akkor már csak győzedelmesen akarunk kikerülni. Amire már eddig is nagy reményünk van. Hogy mi veszítsünk! gondolni sem kell. Mi volna akkor szegény magyar hazánkkal és a jövő nemzedékkel. Nem is volnánk méltó utódai őseinknek. Az a sok fohász, amit értünk és drága hazánkért úgy a templomban, mint minden családi tűzhelyről felszáll Istennek zsámolyához, nem marad hatástalanul. Mint mindig, ez ideig e nemzet Istenhez fordult gyözelemben, úgy mostan is ő hozzá járunk kérésünkkel. „Mert ki Istenben bizik, soha meg nem csalatkozik“. Még egyszer engedelmet kérek, hogy ezen pár soraimmal alkalmatlankodtam. Tisztelem mindnyájukat, maradok hive Bozsó Áron. Címem: Zugsfr. Bozsó Áron Reserve-pital, szoba 44. Trencsén-Teplíc, Trencsén m.

— **A Prot. Szemle és Karaffa.** A napokban egyik tekintélyes vidéki lelkészársunktól, aki egy széles körben ismert folyóirat szerkesztője, a következő sorokat kaptuk: „...A Prot. Szemlével való dolgotokat érdeklődéssel és rokonszenvvel nézem. Ha még vége nem lenne figyelmetekbe ajánlom a Szemle 47-ik oldalán 11. sorban ezt a mondatot: „Meg kell néznünk a népünk protestantismusát: vallása négyszázadon át megbirta Pázmányt, Karaffát, Mária Teréziát és megbirta — papjai igehirdetését, anélkül, hogy belepusztult volna. Ilyen kiszólást, amely a protestáns papok négyszázados igehirdetői munkáját a Karaffaéval állítja egy színvonalra: talán még sem kell eltérni, csak azért, hogy Aleph úr (fogalmam sincs róla, ki ő) egy szellemes mondással gazdagítsa a magyar protestantismus okmánytárát. Ilyet a Szemlében, amit magyar prot. papok olvasnak, tartanak fenn! s várni, hogy pártolják még jobban! Így areul csapni a múlt és jelen papi generációt, még sem járja“. Bővebb magyarázatot nem szükséges ezen jogos felháborodásból eredő sorokhoz fűznünk, csak annyit jegyzünk meg, hogy a „Lelkészegyesület“ felszólalása a Prot. Szemlének a jelenlegi ferde irányzata ellen nemcsak a teljes igazságon alapult, hanem kötelesség is volt ama méltatlan támadások komoly visszautasítására, amelyekben a prot. papság a Szemle részéről már több ízben részesült. A legszomorúbb azonban a dologban az, hogy a Prot. Szemlében a dicső múlttal bíró prot. papság támadói állevek mögé rejtőznek. Ez az eljárás bizonyára nem egyeztethető össze a protestantismus őszinteségével.

— **Jó akarat.** A karácsonyi evangéliumban a megváltás eszméjéhez kapcsolódik az egymás iránti jó aka-

rat is. Kár, hogy erre még mi magyarok el nem jutottunk. Ha eljutottunk volna, nem ingerelne a többek között minket debrecenieket Kolozsvár ellen és viszont egy közömbös harmadik. Amikor a mi ifjaink fellelkesedtek és fegyvert ragadtak a hazáért, volt aki hibáztatott bennünket, volt aki magas elvi szempontból a gonosz háború ellen foglalt állást. Mindezeket már régóta túl vagyunk. Most nincs már a hazában senki, aki be ne látná, hogy az elvi vitáknak nincs többé semmi helye (az elvi kérdésekre mind egyet értünk), s hogy a nemzet teljes erőfeszítésére van szükség, ha a végveszedelemben meg akarunk állani. Az idő, fájdalom, nekünk debrecenieknek adott igazat és ma már a közbotránkozás vihara seperné el azokat, aki a nemzeti elszánás és felbuzdulás magas szintű példái ellen izgatni merne; aki azoknak, akik hazájukat szeretik, reklám hazafiság vádját vágná a szemükbe. A kolozsváriak magok is tiltakoznának ez ellen és most midőn a kérdés felett napirendre tértünk, most melegíti fel ezt a kínos s a kálvinista egyház hazaszeretetére árnyékot vethető ügyet, a nem jó akaratú közömbös harmadik, (aki sem az első vitában nem jeletkezett, sem másként példát nem mutatott). Ez az eljárás nem keresztyéni. Valamint az az igazán rendszeresnek látszó hajsza sem, mely a debreceni egyetem némely tanárai ellen megindult. Igazán nem tehetünk róla, hogy helyettük nem a panaszkodókat nevezték ki. Van a vitának még egy külön pontja is: a kritika dolgában felmerült kontroverzia. Ez azonban más lapra tartozik, de nem arra, amelyre nézve jó akaratú a kérdést tisztázni ne lehetne. De semmiesetre sem abban a szellemben és azon a módon, hogy azt a Belháború közleményének írója kevés jó akaratú megcselekedte.

— **Munkatársaink.** Munkatársaink sorából kilépet, (de a laphoz és a szerkesztőhöz való régi baráti összeköttetését továbbra is fentartani kívánja) *Soltész Elemér* a nagybányai egyházmegye főjegyzője, az egyházkerület aljegyzője. Helyére *dr. Varga Zsigmond*, a jeles tehetségű magyar tudós, volt kolozsvári docens lépett be, akinek munkái eddig is figyelmet keltettek s akinek nagy kötete (Kis-Ázsia archeológiája) a paróchiális könyvtárban fog megjelenni. Sikerült megnyerni még a *Varga Jenő* méhteleti lelkész közreműködését is, ezt a nagy figyelmet keltett tehetséget, akinek érvényesüléséhez nem hiányzik más, csak a kellő munkatér s akit itt Debrecenben szeretnénk látni. *Dr. Varga Zsigmond* vallástörténeti és kritikai dolgokkal kíván foglalkozni, *Varga Jenő* pedig egyháztársadalmi témákkal. Olvasóink figyelmébe ajánjuk és szeretettel üdvözljük őket.

— **A lugosi református lelkész.** Nagy spártába, népes helyre, kitett, mozgalmas egyházi és társadalmi élet közepébe hívatott el *Papp Lajos*, a volt lugosi lelkész, kinek örökebe, amint értesülünk, a lugosiak a szelid lelkű *Sebestyén Béla* kezei alá kegyelmezt hívták. Amennyire örvendünk a *Papp Lajos* előléptetésén, éppen olyan megnyugvással vesszük a *Sebestyén Béla* megválasztását is. Az ő tanulmányok felé hajló, szelid egyénisége jobban fog érvényesülni az új helyen. Szerencsét kívánunk neki és a lugosiaknak is, akiknek élén örömmel látjuk *Medve Zoltánt*, a Debrecenben nevelkedett s így hozzánk tartozó fiatal főispánt, ezt a tetterős kálvinista egyéniséget, akire még nagy szerep vár egyházi életünkben.

— **A vállalkozók.** Tisztességes vállalkozók nélkül nem lehet boldogulni, a tisztességtelen vállalkozók miatt

meg nem lehet megélni. A háború egész sereg alkalmi vállalkozást idézett elő. Vállalkozók szedték össze az élelmiszer készleteket, a lovakat, ezek liferálják a katonaság számára a szükségeseket. építik a barakkokat sebesülteknek, foglyoknak, raktáraknak; vállalatba veszik a kórházak ellátását és pénzülségükkel mindenütt segítségére jönnek a magával jöhetőetlen társadalomnak s még a hatalmas államnak is. Ideje volna valami országos biztosokat tenni fölülök, akik az illető dologban jártasak lévén, ellenőriznék őket. És ideje volna, hogy a társadalom maga is megmozduljon s ahol teheti, mindent házilag állítson elő és kezeljen; különösen az élelmezést, a kórházak, fogolytáborok ellátását kellene önkezelésbe venni.

— **A Katona-Otthon.** 600-on túl vannak a nap látogatók, köztük sok német katona. A látogatottsággal lépést tartanak az adakozások. (Ezek összege a pénztárosnál, *dr. Kardos Albertnél* 2335.60 korona.) Az Otthon helyiségeit szaporítani kellett. Meglátogatták Otthonunkat: *dr. Baltazár Dezső* püspök, *Balla őrnagy*, *Sztáray ezredes*, *dr. Szánthó Sámuel*. Az Otthon már napközben is kellemes látványt nyújt. Reggeltől-estig nyitva van és élénk élet lüktet benne. A nagy előadóterem is zajtól hangos és hol egyik, hol másik katona-művész próbálja erejét a kis színpadon. Különösen megható a polgár népfölkelők és bevonult családos emberek szorgalmas érdeklődése. Leglátogatottabb az Otthon mégis az esti órákban, akkor is a teázás idején. Úgy látszik ez a legvonzóbb pont még ma is, holott a felső helyiségekben jó társasjátékok is állanak a közönség szolgálatára. Szombaton már katonazenével mellett folyik a teázás. A katonaság ezzel hivatalosan is elismerte és helyesnek találta ez intézményt. Ezt különben megmutatta azáltal is, hogy az Otthon alapítói közé lépett (mind a 3-as honvédek, mind a 39-esek). De alapítókul jelentkeznek rendre a mi vidéki kis egyházaink is, amelyek Isten tudja, honnét veszik már az újabb jótékony célokra az újabb szeretet adományokat. Áldja meg őket az Isten mind a két kezével!

**A Katona Otthon javára adakoztak:** Kelemen Ferencné 5 K. Balmazújvárosi egyház 10 K. Nagybányai egyház 12 K. Bodnár Béla 5 K. Nagykereki egyház 23 K. Szerepi egyház 10 K. Börvelyi egyház 10 K. Szinerváraljai egyház 5 K. Weinberger Beláné 3 K. Kabai egyház 10 K. Sági egyház 6 K. Ibrányi egyház 10 K. Percz István és neje 8 K. Belényesi egyház 5 K. Belényessonkolyosi egyház 4 K. Tépei egyház 10 K. Szabolcska Mihály 10 K. Cseresznyés Jenő 10 K. Hajdubagosi egyház 53 K 10 f. Tenkei egyház 10 K. Bihar-nagybajomi egyház 52 K. Hajduszováti egyház 59 K. Erdengelegi egyház 9 K. Érendrédi egyház 6 K. Kömörői egyház 30 K. Révaranyosi egyház 10 K. Csokalyi egyház 25 K 40 f. Kiskolesi egyház 11 K 24 f. Nagyszalontai egyház 45 K. Köröstárkányi egyház 15 K. Kunágotai egyház 4 K 50 f. Szamosujlaki egyház 3 K. Garbolci egyház 4 K 20 f. Érsemjéni egyház 10 K. Kutas Bálint 10 K. Nagyhodosi egyház 10 K. Feketeárdói egyház 4 K. Köröstarcsai egyház 50 K. Pocsaji egyház 5 K. Lövöpetrii egyház 15 K 24 f. Olcsvaapáti egyház 7 K. Lorántházai egyház 5 K. Lorántházai I. 2 K. Dr. Neumann Ede 100 K. Dr. Vágölgyi Lajos 200 K. Gáborjáni egyház 5 K. Csengeri egyház 5 K. Darvasi egyház 5 K 35 f. Rohodi egyház 10 K. Gégényi egyház 10 K. Nemesborzovai egyház 6 K 65 f. Majtisi egyház

10 K. Szamosdarai egyház 5 K. Micskei egyház 10 K. Tiszakereszturi egyház 5 K. Lévai Izr. Statusquo 50 K. Löw Immanuél 100 K. Domahidai egyház 100 K. Ökörítói egyház 23 K 60 f. Nagygécei egyház 3 K 46 f. Rápolti egyház 3 K. Kemecei egyház 10 K. Tizsaszentmártoni egyház 3 K. Fényeslitkei egyház 2 K. Árpádi egyház 10 K. Tiszalöki egyház 37 K 14 f. Mezőberényi egyház 20 K. Békéscsabai egyház 10 K. Anti egyház 14 K. Tiszaburai egyház 20 K. Berettyószentmártoni egyház 40 K 46 f. Szarazberekai egyház 10 K. Sándorhomoki egyház 16 K 50 f. Özv. Révész Mihályné 5 K.

Kimutatás. Tisztelt uram! Van szerencsém közölni, hogy a debreceni Katona Otthon pénztárába a mai napig 2335 K 60 fillér folyt be. Ebből az összegből egyszerűsmindenkori adomány 1149 K 60 f., havonként ismétlődő adomány: 1186 K. Debrecen, 1915 március 25. Teljes tisztelettel Dr. Kardos Albert, a Katona-Otthon pénztárosa.

— **A békésbányai egyházmegye közgyűlése** március hó 23-ikán Hódmezővásárhelyen tartott. A gyűlés reggelén a rendes reggeli istentiszteletre mentek el a közgyűlés tagjai. Pap Imre imádkozott. Imádsága remek számba ment. Sok benne az elmélkedő elem, de még több a felemelő. Istenhez vivő részlet. Az Alföldet ellepő belvizek, a ránszakadt világháború nyomorúságok volt a keret, a kiinduló pont. Mindezeket az imádkozó próféta az özönvíz képében láttatta velünk. Így rajzolta a holttestekre lecsapó hollókat s így hozta be az olajfalevéllel várt galambot. Igazán megkapó volt ez az imádság s az az indítvány, mely a nt. esperes úréval (az is méltó párja volt a Pap Imre nt. úr imádságának) ezt is örökíteni rendelte, híven kifejezte a közhangulatot. Az esperesi megnyitó után Fekete Márton elnöki beszéde következett. A világháború s a pere fájdalmas aktuálitása nyílt ezen a köztetszéssel fogadott beszéden keresztül. Rendre kerültek sorra a közgyűlési tárgyak. Szavazatbontás aljegyzőre. A megye nem tudott dönteni s a két legtöbb szavazatot kapott egyén között újabb mérkőzés leend. (Szabó Béla az egyik.) Az elhalt behivatalnokok nevei örökítették, az új atyák üdvözöltettek. A nagy program, az új egyházalakítási terv felől is szó esett (az egyházmegye nem hagyja ezt az akciót). Érdeklődést keltett a nagylaki egyház kérelme a missziói segély iránt. Az, amit ezek a végvidéki egyházak kaptak, kevés. A kérésnek, az egyetemes egyháznak kell itt gondoskodnia és pedig nemcsak Nagylakról, hanem mindazon missziói egyházakról, amelyeknek fentartása kívánatos. A második napon jobbnaira felebbezett ügyek tárgyalattak. A hangulat nyomott volt. Melyik magyar kálvinista papot ne sújtott volna le a híres erődnek diestelen eleste? A nyomott hangulat nem jelenti azonban a csüggedést; ellenkezőleg, kifejezést nyert, hogy éppen a veszteségnek kell ösztönözni minket a nagyobb kitartásra és nagyobb áldozatokra. A gyűlésen lelkes ünneplés tárgya volt Szaboleska Mihály, akinek finom szatiráját nem mindenütt értették ugyan meg, de akinek remek legendája mindenütt osztatlan tetszéssel találkozott és szájról-szájra jár. A költőnek lába megrándult s nagy gummi-harisnyában jár, megjelenése beillik az idők jellegébe. Baja szerencsére nem súlyos természetű. Jellemző az időre, hogy a máskor oly kedvelt Csabai-mókák és Darabos-nóták most teljesen elmaradtak.

— **A Dóczy-intézet nagy hangversenye.** A református felsőbb leányiskola, a leánygimnázium és tanítónőképző, röviden: a Dóczy-intézet növendékei esü-

törtökön délután hangversenyt rendeztek a Vöröskereszt egyesület javára. A mai történelmi idők szolgálatába állították ők is tehetségüket s az a siker, amelyet elértek, mint a legszebb áldozatkészég, dicséretére válik mind a lelkes vezetőknek, mind a nemes gondolkodású növendékeknek. Az intézet dísztermét zsúfolásig megtöltötte a közönség. Az érdeklődők sorában ott láthattuk: dr. Baltazár Dezső püspököt, Márk Endre udvari tanácsos polgármestert, a Vöröskereszt egyesület elnökét, Zoványi Jenő egyetemi tanárt, Szele György, K. Tóth Kálmán, Zih Sándor református lelkészeket és másokat. A rendkívül gazdag műsor, amelynek előadása közel három óra hosszat tartott, — minden egyes számban kitünő volt. A gondos előkészületek, a lelkes ambíció igazán pompás érvényesülésre találtak. Elég, ha a szereplőknek csak a nevét említjük, bátran hozzáfűzhető mindenikhez az egyformán legmelegebb elismerés, amelylyel hallgatóságuk el is halmozta mindnyájukat. A Rákóczi-induló tüzes akkordjai vezették be a kellemes delutánt, amelyet zongorán Schneider Mária IV. tk. és Nagy Ilona V. gimn. tanulók játszottak. K. Tóth Kálmán, a kiváló poéta-pap, „A nő diadala“ című versét Nagy Jolán IV. fels. oszt. növ. szavalta hatásosan, úgy, hogy a tapsokból kijutott a jelenlevő szerzőnek is. „A kis szövetségesek“ című háborús jelenetben: Tóth Andrea I. f. o. t., Zih Magda II. f. o. t., Szele Paula III. tk., Bészler Gizella VI. g. o. t., Vértessy Gabriella VI. o. t., Bukovszky Erzsébet a III. tk. működtek közre nagyon ügyesen. Az „Obsitos“ című daljáték egyik részletének előadásában: Mühl Gizella IV. tk., Bakaisz Margit III. tk., Behringer Aranka IV. tk., Bodon Johanna IV. tk., Újhelyi Ida IV. tk., Kádár Sarolta IV. tk. és az ének-számokat kísérő Schneider Mária IV. tk. vettek részt s kaptak sok-sok tapsot. Nagyon tetszett a Tóth Róza éneke, melyet Zoványi Ilona IV. tk. kísért művészi zongorán. Az est főpontja a Hungária c. allegorikus képlet volt. A szereplők, élükön Baltazár Kata V. leánygimnáziumi tanulókkal, valóságos tapsvihart váltottak ki. Nagyobb dicséretet nem mondhatunk róluk annál, hogy mindnyájan méltók voltak Hungária megszemélyesítőjéhez (Baltazár K.), kinek bájos megjelenését a szép jellemek is emelték. Az ünnepély a Himnusz-szal végződött és közkívánatra szombaton is megismétlődik. A „Hungária leányai a hazáért“ c. színes allegorikus kép szereplői pedig — Baltazár Kata V. g. o. t., Hungária rendkívül hercegi megszemélyesítőjével az élén — a következők voltak: Hegedüs Anna V. g. o. t., Petzkó Adrienne V. f. o. t., Nagy Jolán IV. f. o. t., Lévy Etelka I. tk., Baksa Ilona II. tk., Gebe Ilona III. tk., Sipos Mária IV. g. o. t., Varga Ella I. tk., László Erzsébet III. tk., Biczó Etelka és Csurka Lenke I. f. o. t., Bíró Margit III. tk., Wolf Margit IV. f. o. t., Rother Mártha VI. g. o. t., Mares Margit III. tk., Bárdos Judith IV. f. o. t., Ordögh Gizella II. tk., Bodola Erzsébet V. f. o. t., Szücs Vilma V. f. o. t., Nestor Felicia VI. g. o. t., Mariska Magda IV. f. o. t., Mindszenti Magda VI. g. o. t., Dicsőfi Anna III. f. o. t., Polszter Erna VI. g. o. t., Böhm Lili VI. g. o. t., Zoványi Ilona IV. tk., Szabó Margit III. tk., Dresdner Gizella I. f. o. t., Winkler Judith III. f. o. t., Ranku Alice III. tk.

— **A szatmári vallásos estély.** A magyar-német öllekezésnek aligha játszódtott le meghatóbb mozzanata a világháború folyamán, mint folyó hó 7-én Szatmáron, a református nőnövelde tornacsarnokában tartott vallásos estélyen. Erre az alkalomra ugyanis sikerült a rendező-

Hadseregek jelenlegi állása:	Átmeneti beteg:	Harcképtelen:	Fogoly:	Halott:	Összesen:
Szerbia . . . . .	126,000	19,500	46,000	87,000	279,000
Montenegro . . . . .	38,000	12,500	18,500	22,000	91,500
Japán . . . . .	36,000	5,500	2,500	11,000	55,000
Orosz . . . . .	1,444,000	421,500	769,000	740,000	3,423,500
Francia . . . . .	718,100	439,000	494,000	464,000	2,166,500
Belga . . . . .	62,000	27,500	49,000	72,500	212,000
Angol . . . . .	183,500	49,500	82,000	116,500	404,000
Összesen:	2,654,100	975,500	1,461,000	1,516,000	6,612,000
Ausztria—Magyarország . . . . .	760,000	96,500	232,000	481,500	1,570,000
Németország . . . . .	618,000	83,000	188,000	431,500	1,180,000

ségnek megnyerni rövid beszéd tartására Auguszt Hummel stuttgarti lapszerkesztőt, ki jelenleg egyik szatmári katonai kórházban teljesít szolgálatot. Úgyszintén meghívták ez alkalomra a városban tartózkodó könnyebb sebesült német katonák is, kiknek egy lelkes kis csapatja meg is jelent az estélyen s nagy élvezettel hallgatta végig a gazdag műsor összes számait. Mindég látogatottak szoktak lenni ezek a vallásos összejövetelek, de a mostani estélyre összegyűlt nagyszámú, előkelő közönség befogadására a tágas tornacsarnok is szűknek bizonyult. Az estélyt a tanítónőképző énekkara nyitotta meg, mely után Belteky Lajos lelkész mondott áhitatos imádságot, könyörögve a diadalom és békeség napjának mielőbbi eljöveteleért, mely után buzgó imádság epedez most százazrek ajakán. Ezt követte Raff J.: „Nefelejts“ című dalművének előadása, melyet Medveczki Klára, Orbán Berta, Bitskei Hortenzia és Benicz Katalin énekeltek teljes precizitással. Majd Szabados Ede református főgimnáziumi tanár olvasott fel háborús költeményeiből néhányat, melyért a közönség sok tapsal jutalmazta az érdemes szerzőt. A műsor legérdekesebb száma az Auguszt Hummel beszéde volt, ki lelkes előadásával valósággal magával ragadta a hallgatóságot. Egész szereplésével azt árulta el, hogy igazi mestere a szónoklásnak, amit különben könnyű megértenünk, ha tudjuk, hogy világi pályára lépése előtt hosszabb ideig működött mint lelkész. Beszédének bevezető részében örömeinek adott kifejezést, hogy Szatmár város nagyrabecsült közönségéhez szólhat s csak azt sajnálta, hogy ezt nem szép, csengő magyar nyelven tehetné. Majd lélekhez szóló hangon ecsetelte a háború-okozta viszonyokat, kiemelve a baj, szomorúságon felül álló nemzeti érdeket, a szövetség kapcsát, melyek úgyszólván csak a közös bajban juthattak teljes megnyilvánulásra. Így tért át arra, hogy őt magát is csak a jelenlegi körülmények hozták oly szerencsés helyzetbe, hogy Magyarországra is eljuthatott s a magyar nemzetet a maga valójában megismerhette. Most már ő is valómást tehet róla, hogy ha a magyarok nemzeti büszkeséggel eltelve mondják ezt: „magyar vagyok“ — okuk van rá. Az ő dicsőséges múltjuk, nemzeti öntudatuk, legutóbb kivívott diadalaik feljogosítják őket erre. Csak röviddel ezelőtt Németország vezető szellemeinek egyike, Neumann Frigyes, valamint a „Times“ angol lap tudósítója mondta ugyanezt, mikor azt írta, hogy a monarchiában a magyarok képviselik az egyedüli erőt, egységes elemet. Felejthetetlen előtte az a fogadtatás, melyben a magyarok részesítették. Nem mint idegent, hanem mint fivért és jóbarátot fogadták a magyar családok, azzal a páratlan, nyílt, lovagias vendégszere-

tettel, amely híressé tette a magyarokat. Nyíltságáról, hűségéről, igazságszeretetéről ismeretes a német nemzet is, ezért tudott és tud a kettő a közös veszedelemben együtt érezni. Tapasztalta továbbá azt is, hogy a bátor, nagy katonákhoz méltóan viselkednek a magyar asszonyok és lányok is. Látja, mily önfeláldozóan gondoskodnak itt a sebesültekről s mennyire lemond élvezeteiről a közönség s milyen édesdeden eszi a hadi-kenyeret. Végül a további együttes küzdelemre buzdítva, azon imádsággal zárta beszédét, hogy a Mindenható Isten segítse diadalra az igazságért és a kultúráért küzdő népeket. A beszéd, melyet Tiefenthaler Etelka tanárnő tolmácsolt, oly mély hatást tett a hallgatóságra, hogy percekig tartó ünneplésben részesítette a kedves szónokot. A tapsvihar lecsendesültével Bartha Kató lágyan csengő, behizelgő hangjában gyönyörködött a közönség, ki Weber: „Cavatine“ című klasszikus darabját énekelte el művészi érzékkel. A 7-ik szám Boros Jenő lelkész bibliamagyarázata volt, ki Ján. III<sup>16</sup>. alapján arról beszélt, hogy mindazt a sok áldozatot, amit a mostani nagy idők kívánnak tőlünk, szeretetből meg kell hoznunk, miként Isten is szeretetből hozta meg legnagyobb áldozatát, midőn egyetlen Fiát adta a világért. A közönség — bár az idő már ekkor előre haladt — feszült figyelemmel hallgatta végig a korszerű beszédet. Még Zoltáni Juliska bájos szavalata szórakoztatta néhány percig a hallgatóságot, midőn következett a felejthetetlen jelenet, melyet leírni nem, csak átélni lehetett. A tanítónőképző énekkara ugyanis, a jelen levő német katonákra tekintettel, a műsor utolsó számaként felvett „Lengyel himnusz“ helyett a „Wacht am Rein“-t adta elő eredeti nyelven. Alighogy felcsendült a lányok ajkán a gyönyörű ének, a német katonák is szívvel-lélekkel énekelni kezdtek nemzeti dalukat s a közös ének hangjai olyan felséges harmóniába olvadtak össze, hogy annak hatása alatt könnyű gyűlt a szemekbe s minden szívben erősebbé lett a testvéri érzés, mely a háború folyamán már eddig is olyan sokszoros mértékben meghatványozódott. Végül a Himnusz hangjai mellett — melyet a németek szintén próbáltak énekelni — szétszórt a közönség, szívben-lélekben meggazdagodva egy édes emlékekkel, melyet elfelejteni nem lehet soha.

— **Passiói Istentiszteletek.** E háborús időben a sebzett szívek migívgasztalására, a hit megerősítésére nagyon ajánlható a passiói istentiszteletek tartása. E célt szolgálja a német nyelven megjelenő „Passionsgottesdienst am Charfreitag und Osternachmittag“ című 34 oldalú kitévő, énekekkel, imákkal és teljes bibliai szöveggel ellátott füzetecske. Egv példány ára 20 fillér, 25 példány 5 korona, 50 példány 7 korona, 100 példány

12 korona bérmentve. Alkalmos ajándékol szolgál a katonáknak az ünnepekre. Megrendelhető Vértesi Zoltán ev. lelkésznel Magyarbóly, Baranya m.

— **Lelki gondozók társasága.** Barabás Samu esperes kezdeményezésére és vezetése alatt Kolozsvárt lelki gondozók társasága alakult. Célja: a különböző, szám szerint 15 nagy kórházban ápolott katonákkal mindennap foglalkozni, azoknak a legmesszebbmenő szolgálatára állani, őket vallásos és más iratokkal ellátni, leveleiket megírni, felolvasni nekik, szórakoztatni őket, hogy érezze mindnők, hogy bennük nemzeti hőst látunk, akiknek nemes és önfeláldozó megváltói munkájával szemben mindannyian a leghálásabb tisztelettel és hódolattal viseltek. Minden kórházban minden vasárnapon az Isten igéje is felhangzik s így azok, akik templomba nem mehetnek: ott a kórházakban hallhatják az örök élet beszédét. Az úrvacsorával élni kívánókat a lelki gondozók nyilvántartják, telefonon a lelkészeknek bejelentik, akik azonnal viszik a szent jegyeket. Minden kórházban egy-egy lelki gondozó van. A református katonákat nyilvántartába vesszük, hogy valamelyik vidéki pap feljön Kolozsvarra, az esperesi irodában megtudhassa, hogy hol, melyik kórházban, melyik szobában van valamelyik híve, hogy azt meglátogathassa. A lelki gondozókkal Barabás Samu esperes minden pénteken este fél nyolc órakor az esperesi hivatalban konferenciát tart, amikor is megbeszéljük a közös teendőket, tapasztalataikat egymással közlik, megállapodnak a kiosztandó vallásos iratokban és azok beszerzéséről gondoskodnak. Vallásos iratokkal, amint előbb is említettük, nemcsak saját híveinket látják el, mert szerfelett brutalitásnak tartjuk, hogy a reformátusokat vegyük észre csak és a többiekkel ne foglalkozzunk. Milyen jól esik a különböző ajkú testvéreinknek, amidőn a könyvek könyvét mindenkinek — a saját nyelvében — kezébe adjuk. Magvetői munkát végzünk. Ki a megmondhatója annak, hogy az általunk most elhintett magvak minő gazdag gyümölcsöket fognak egykoron teremni hazánk és nemzetünk javára? Ki tudja, hogy a megértés, a teljes harmonia munkálására nem lesz-e befolyással ez a mi kis munkánk is, amit esendesen és zajtalanul eddig is végeztünk egy fél év óta a kórházakban? Lelki gondozóink mindenike a legnagyobb buzgósággal végzi önként vállalt nemes munkáját.

— **A háborút viselő felek veszteségei.** A nagy-szebeni S. Deutsches Zeitung a Neue Fr. Presse nyomán írja, hogy a Nemzetközi Veres-Kereszt Egyletnek Genfben lévő központi irodája a napokban egy kimutatást adott ki, amely a háborút viselő feleknek 1914 augusztus 1-től 1915 január 10-ig történt összes veszteségeiről számol be. Szerbia: Beteg és átm. sebesült 127.000. Hareképtelen sebesült 19.500. Fogoly 46.000. Halott 87.000. Összes veszteség 278.500. Montenegró: Beteg és átm. seb. 36.000. Hareképt. seb. 12.500. Fogoly 18.000. Halott 22.000. Összes veszteség 91.000. Japán: Beteg és átm. seb. 36.000. Fogoly 2500. Halott 11.500. Összes vesz. 55.500. Oroszország: Beteg és átm. seb. 1.490.000. Hareképt. seb. 421.500. Fogoly 769.000. Halott 743.000. Összes vesz. 3.423.000. Belgium: Beteg és átm. seb. 62.000. Hareképt. seb. 27.500. Fogoly 49.000. Halott 72.500. Összes vesz. 212.000. Franciaország: Beteg és átm. seb. 718.000. Hareképt. seb. 439.000. Fogoly 494.500. Halott 464.000. Összes vesz. 2.115.500. Anglia: Beteg és átm. seb. 185.000. Hare-

képt. seb. 49.500. Fogoly 82.500. Halott 116.500. Összes vesz. 430.500. Ellenségeink összes vesztesége tehát: Betegekben és átmeneti sebesültekben 2.655.500. Hareképt. sebesültekben 975.000. Foglyokban 1.462.000. Halottakban 1.516.500. Összesen 6.609.500. Ausztria és Magyarország: Beteg és átm. seb. 760.000. Hareképt. seb. 96.500. Fogoly 232.500. Halott 481.508. Összesen 1.570.500 Németország: Beteg és átm. seb. 618.000. Hareképt. seb. 83.000. Fogoly 138.000. Halott 341.000. Összesen 1.180.000. A kettős szövetség összes vesztesége: Betegekben és átmeneti sebesültekben 1.378.000. Hareképtelen sebesültekben 179.000. Foglyokban 370.500. Halottakban 822.500. Összesen 2.750.500.

**Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.**

**Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.**

5187—1915.

## Árverési (zárt ajánlati) hirdetmény.

Debrecen sz. kir. város közbáráhíd-telepén az 1915. évi május hó 1-től 1921. évi május hó 1-ig terjedő hat éven át a naponként előálló szemét, állati hulladék és trágyanemű anyagoknak elszállítására, illetve a szállítási jog bérbeadására f. 1915. évi április hó 16-ik napján délelőtti 11 órakor a városháza közgyűlési termében nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

A szállítási jog bérbevételére azonban zárt ajánlatok is tehetők, amelyek ugyanakkor, a szóbeli árverést követőleg fognak nyilvánosan felbontatni.

Erről az árverelni szándékozók és érdeklődők azzal értesítetnek, hogy a jelenlegi évi bérösszeg 700 korona, mint kikiáltási árnak 10%-át tartoznak az árverés alkalmával az árverést vezető bizottságnál bánatpénzül készpénzben letenni, illetve a polgármesteri hivatalhoz 1915. évi április hó 16. napjának délelőtti 11 órájáig beadandó zárt ajánlatok tevői a bánatpénzt előzetesen a házipénztárnál letétbe helyezni és az erről nyert letéti jegyet ajánlatukhoz csatolni és ajánlatukban kötelezőleg kijelenteni, hogy az árverési feltételeket ismerik s azokat magukra nézve kötelezőnek tartják.

Az árverési feltételek a városi számvevői hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Debrecen, 1915 március 22.

**A városi Tanács.**

## Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák festését, templomi és iskolai berendezések mázolását mérsékelt áron elvállalja ~~~~~

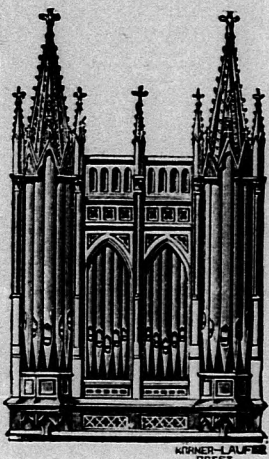
# Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

~ Telefonszám 806. ~

Csak első  
díjakkal  
kitüntetve.



Alapított  
1907-ben.

A pécsi  
országos  
kiállításon  
állami  
aranyérem-  
mel kitün-  
tetve.

Alapított  
1897-ben.

## Angster József és Fia Pécs.

**Orgona- és harmoniumgyár**

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlját  
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-  
tromos berendezésű

**Orgonákat**

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —  
Raktáron kitünő hangu

**HARMONIUMOK minden nagyságban**

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

## Löfkovits Arthur

óras, ókszerész üzlete Debrecen, Piac-n.

Egyházi készletek, keresztelő edé-  
nyek, urasztali poharak, tányérok,  
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

### Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással  
berendezve.



**ORSZÁGH S.  
és Fia**

cs. és kir. udvari  
szállító

**RÁKOSPALOTA.  
Budapest mellett**

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy  
diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lo-  
vagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon  
„arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai  
kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve,  
azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitünő hang- és szerkezetű, fő-  
leg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgo-  
náikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és  
a változatok egyszerű kezelése mellett, az  
időjárás minden viszontagságának ellenállnak.  
Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgo-  
náink készletben vannak. Eddig 700-nál több  
új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangu  
harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok  
tetszésszerű rajz és változat összeállításal  
rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra  
díjmentesen küldetik.

## ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

### UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legneővesebb templomban is kezeskedem.

**ORGONÁIM** az elképzelt könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

**régi orgonákat** átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

**ORSZÁGH ANTAL**

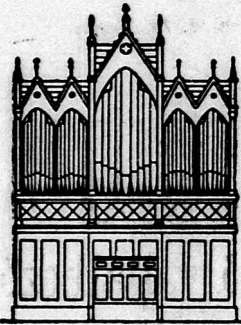
orgona készítő.

## Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

**Budapest, X. Szigligeti-u. 29.**

császári- és királyi udvari szállító.



A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít.

**40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“**

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

**Rieger** orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

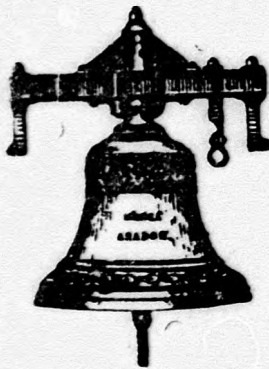
Alapított 1840.

Alapított 1840.

## Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyugyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.



Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lóditható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

## Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

**Belsőleg** gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

**Külsőleg** tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájjvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

## Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznővesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

## Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.